

MANUSCRIT

пентрѣ інвенторї

ла

інтребдінцареа Абддаріхлї,

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zachariъ Boiđ .

професоръ ла институтѣ дієчесанъ педагогіко-теологікѣ
ла Сїбііх.

С і в і і ъ,

ла типографїа дієчесанъ, 1862.

Преавенератѣлѣ Domnѣ

ПАВЕЛѢ ВАСІЧІѢ,

BCU Cluj / Central University Library Cluj
консіліарѣ ч. р. де інстрѣкціѣ,

ін семнѣ де проѣхнѣ венерациѣ

а ҃торѣл.

Превенерате Domnъле Консіліарѣ!

D-Bóстръ сѣптеці, каре парте маре т'аці
імбърбътатѣ ші спріжінітѣ прін кѣвѣнтѣ ші фантѣ
атѣтѣ ла компѣпереа „Абѣдаріхлї пентрѣ шкѣ-
леле попѣларе ромѣне,“ че еші бѣне де кѣрѣндѣ
ін тіпографіа діечесанѣ дін Сібііѣ, кѣтѣ ші ла
ачеастѣ „Манѣдѣчере пентрѣ інвекѣторї ла 'п-
требѣіндареа Абѣдаріхлї.“

Дар D-Bóстръ сѣптеці ші ачела, каре прін
пѣсечіѣнеа -Be ка консіліаріѣ де інстрѣкціѣне,
інсѣ маї тѣхлѣ інкѣ, декѣтѣ прін ачѣста, прін
інвѣпѣятѣл зелѣ ші кѣрата девоціѣне пентрѣ
кѣлтѣра попѣрѣхлї пострѣ, ші прінтр'інса пентрѣ
хпѣ веніторіѣ маї ферічѣ алѣ лхї, аці лѣкратѣ,
аці сѣферітѣ, В'аці жертѣітѣ зі ші нѣпте пентрѣ
ачестѣ попѣрѣ демнѣ де о соарте маї вѣхпѣ.
Арѣ семѣна а остѣнтаціѣне, деакѣ аш черка а
есѣѣне аічі хпѣл кѣте хпѣл рареле D-Bóстре те-
ріте пентрѣ кѣлтѣра попѣрѣхлї ромѣнѣ; дар нїчі
кѣ арѣ фї де лїпсѣ, кѣчі маї тоате колѣхріле
патріѣї Be кѣпоскѣ стїматѣл нѣме, маї тоате
шкѣлеле ші школѣделе В'аѣ салѣтатѣ брѣкѣндѣ

ка оаспе віневентатѣ; тоатѣ тіперітеа школарѣ
маї матѣрѣ, дар ка деосебіре чеа серакѣ, В'аѣ
авѣтѣ Меченате; еар кѣтѣ де не'мѣрѣтѣ Ве е
репѣтаціінеа ла інделіндінда націінеї фѣрѣ пічі
о деосебіре, доведі ін модѣла челѣ маї опорі-
фікѣ знаніа-Ве адедере де мемѣрѣ де комітетѣ
алѣ „Асоціаціінеї трансільване центрѣ літератѣ-
ра ромѣнѣ шї кѣлѣра попорѣлѣ ромѣнѣ.“

Кончедеді-мі дар, Преавенерате Домнѣ-
ле! ка профѣндеї стіме, че о амѣ кѣтрѣ D-Вѣ-
стрѣ, сѣ-ї даѣ аїчі еспресііне пѣлїкѣ, шї адѣ-
кїндѣ-мі амінте де кѣвінтѣл, че фѣї порокосѣ
а-лѣ азї де атѣтеа опі дїн гѣра D-Воастре,
„кѣ дела шкоала попѣларѣ требѣіе сѣ 'пчепетѣ,
сѣ Ве dedїкѣ ачѣстѣ modestѣ кѣртїчікѣ менїтѣ
центрѣ шкоала попѣларѣ, шї сѣ Ве зрезѣ, ка
мѣлїї, мѣлїї апї сѣ маї лѣкраці кѣ ачѣеашї іѣ-
біре шї необосїнѣ інтѣрѣ пропѣгѣреа лѣмінеї,

Алѣ Преавенератѣ D-Воастре

Сїбіїѣ ін 24. Марціѣ 1862.

плекатѣ сервѣ

Захарїѣ Боїѣ м. п.

Префацъ.

Фііпдкъ тóтъ къртііка, че о предаѣ ачі
фрацілорѣ інведѣторі дін шкóлеле попѣларе, пѣ
е алтѣ чева, декѣтѣ хпѣ фелѣ де префацѣ пе
ларгѣ ла „Авѣдаріѣлѣ пептрѣ шкóлеле попѣларе
ромѣне,“ че везѣ пѣвлічітатеа акѣм де кѣрпндѣ:
ші фііпдкъ пріп ѣрмаре чіне ва воі съ чітескѣ
префаца Авѣдаріѣлѣ, ва требѣ съ чітескѣ тóтъ
къртііка ачеаста: де ачеа ачі ме тѣрѣпескѣ
пе лінгѣ рогареа, ка фраціі інведѣторі, карі
ворѣ аѣла де віне а інтродѣче ачестѣ Авѣдаріѣ
пріп шкóлеле сале, съ віневоіескѣ ін інтересѣл
шкóлеі попѣларе ромѣне, а-мі інпѣртѣші кѣ
кѣвінтѣл вііѣ орі ін скрісѣ обсервѣчіпніе, че ле
ворѣ фаче ін декѣрѣереа ’пведѣтінтѣлѣ ін прі-
віпѣа ачестѣ Авѣдаріѣ, ка, фѣкпндѣсе маі тѣр-
зіѣ вр’о едіціѣне нóѣ, аколо съ се ’пкѣпціѣре

орі сьплинѣскъ скъдеріле, че се ворѣ аѣла in ediciunea de фартъ.

Metoda xpmatъ aчi, inkътѣ cчiѣ, e нoхъ ла нoй; де ачееа, де шi токмаi in шкoлъ inпоiрiле тpeвѣe cъ ce факъ кх тape пазъ, totъшi poгѣ шi пpe inвeдъторii чeй маi вeтpънi, a нх o ocънди inainte, чi маi ѣнтѣѣ a o чepкa шi a acemena пaтъpa eй кх пaтъpa мeтoдeлopѣ чeлopaлaлe de пънъ акъm, шi aпoй нхмаi a o пpиimи opi a o pecпицe.

In xpmъ me cимтѣ дaтopѣ a impъртъшi, кх 'п пpивица пaнълѣ din aфapъ атътѣ ла Aвдaриѣ, кътѣ шi лaчeстъ „Maнъдъчepe“ aмaвътѣ din-пaинтea oкiлopѣ пe лiнгъ алe aжътopѣ кх deoce-вipe Aвдaриѣл цepтънѣ eшitѣ in тiпoгpaфия ч. p. de cтaтѣ in Biena шi oпшopъl Dлѣi Franz Hermann, intitълатѣ,“ Die Unterklasse. Eine Anleitung zur Behandlung des ersten Unterrichtes auf Grundlage der Fibel. Wien 1858.

Чине лe вa acemenea incъ ачeлeа кх ачe-стea, ce вa кoпвинцe, inkътѣ aм фoст тpъдъ-кътopѣ шi imitътopѣ.

Cibiѣ in 24 Mapцiѣ 1862.

Аѣтopъl.

Notiđe генерале интродукъторѣ.

I.

Чентръл, инпрецизръл кърѣа аре съ се
іншіре тотъ інвѣдъмѣнтъл ін класа д'ънтѣѣ
а шкѣлѣ попѣларѣ, есте Абѣдаріѣл. Елѣ
даръ, деакъ съ дѣкъ кѣтръ цѣнта префѣнтъ
шкѣлѣ попѣларѣ, ва трѣвѣ съ фѣѣ інтокмѣтѣ аша,
ка съ интродукъ, фѣресче дѣпъ потеря инцеле-
скалъ а мѣчѣлорѣ школарѣ, ін' тѣте обѣптѣле де
інвѣдъмѣнтѣ прѣскрісе ачѣлѣа. Ачѣста інсъ е
зпѣ лѣкрѣ кѣ атѣта маѣ грѣѣ, кѣ кѣтѣ обѣптѣле
ачѣлѣа сѣнтѣ де тѣлѣ, еар мѣжлѣчѣлѣ Абѣда-
ріѣлѣ сѣнтѣ де мѣчѣ. Де ачѣеа лѣкрѣл прѣчѣпалѣ
трѣвѣ съ фѣѣ модѣл, кѣм ва сѣѣ интрѣвѣнда
інвѣдъторѣл Абѣдаріѣл, шѣ токмаѣ ачѣста нѣ а
інпѣсѣ даторѣнда, де а скріе ка зпѣ коментаріѣ,
ка зпѣ фѣлѣ де тѣлкѣ алѣ Абѣдаріѣлѣ ачѣстѣ ма-
пѣдѣчѣре пѣнтрѣ инвѣдъторѣ. — Кѣтѣ маѣ зп-
тѣѣ пѣнтрѣ планѣл ачѣстѣѣ Абѣдаріѣѣ,
елѣ аре съ окѣпе пре копѣѣ анѣл д'ънтѣѣ ін-

трегѣ; де ачееа кърпнскѣ лѣ е 'птокмітѣ аша,
 ѿнкѣтѣ кам пе тѣтъ зѣа апѣлѣ школастикѣ (ско-
 цѣндѣсе фѣресче вакацѣле сеаѣ фѣрѣле, domi-
 печеле шѣ сербѣторѣле шѣ зѣледе де прѣсте сеп-
 темѣнѣ, ѿн каре дѣн ѿмпредѣврѣрѣ локале нѣ
 се цѣне шкѣлѣ), сѣ ажѣнѣ кѣте ѣна лекцѣне
 сеаѣ окѣпѣчѣне. Авѣндѣ ѿвѣдѣторѣл нѣмаѣ кѣ-
 тѣва бѣрбѣцѣ шѣ ѿндемѣнаре, школарѣ ѿнтр'ѣнѣ
 апѣ вор ажѣнѣ ла канѣтѣл кѣртѣчелеѣ; еар дѣкѣ
 пе алокѣреа орѣ деосебѣта дѣстерѣтате а 'нве-
 цѣторѣлѣ орѣ стрѣордѣнареде талѣнте але 'нве-
 цѣчѣлорѣ нѣ се ворѣ ѿндестѣлѣ кѣ Абѣдарѣл
 пѣнтрѣ апѣл ѿнтрѣгѣ, аколо апѣ ѿвѣдѣторѣл ва
 сѣѣ, кѣм сѣ-шѣ окѣне пре бѣѣцѣ шѣ маѣ де-
 парте шѣ нѣ маѣ аре лѣпсѣ де манѣдѣчере. Де-
 алтѣмѣнтрѣа нѣкѣрѣа нѣ е маѣ де лѣпсѣ обсерварѣа
 проверѣлѣлѣ: Грава стрѣкѣ треаѣа!, дѣкѣтѣ ток-
 маѣ ла ѿвѣдѣареа копѣлорѣ мѣчѣ. Шѣ нѣчѣ ѣнѣ
 ѿвѣдѣторѣ кѣ мѣнте нѣ ва кѣѣта врео фалѣ ѿн-
 тр'ачееа, кѣ а сѣѣршѣтѣ Абѣдарѣл кѣрѣндѣ,
 чѣ адеверата лѣл лѣхѣдѣ ва фѣ, дѣкѣ-лѣ ва сѣѣршѣ
 бѣне. — Ачѣста е планѣл чѣлѣ дѣн афарѣ
 алѣ Абѣдарѣлѣ; ер планѣл лѣл чѣл дѣн лѣѣнѣ
 трѣ треѣѣен е'нѣѣнѣѣратѣ сѣ фѣѣ ачѣла, ка сѣ ѿн-
 трѣдѣкѣ пре бѣѣцѣ ѿн елемѣнтѣле (ѿнчѣнѣѣрѣле) тѣ-
 тѣрѣрѣ ачѣлорѣ лѣкрѣрѣ, каре се черѣ дѣла о шкѣлѣ
 попѣларѣ бѣне 'птокмітѣ, шѣ каре сѣѣтѣ: Док-

трѣна релігіонеі, літва матернѣ (ворытѣ ші скрісѣ), Арітметіка, Географія, Історія, Історія патрѣі ші Фісіка, апоі кѣптарѣа ші, іпкѣтѣ се поѣте, ші десетнѣл. — Сѣфлетѣл шкѣлеі е 'пвѣцѣторѣл, ші аша ші Абѣдаріѣлѣ діпсѣл трѣвѣіе сѣ'і сѣіе да віѣаѣа ші сѣфларѣа; кѣчї іпдешертѣ ва фї металѣ іптр'о стїпкѣ, деакѣ пѣ ва фї ші вѣпѣ вѣіашѣ, карѣ сѣ -лѣ сѣіе скоате!

Іпчепетѣл кѣ ачѣа партѣ а Абѣдаріѣлѣ, карѣа прівесчѣ ла

Релігіосітатѣ ші моралітатѣ.

II.

Чѣеачѣ е сѣіпарѣа сѣаѣ сѣфларѣа пентрѣ віѣа діп афарѣ, ачѣеа е релігіосітатѣа ші моралітатѣа пентрѣ віѣаѣа чѣа діплѣхнтрѣ. Прѣкѣт орғаністѣл трѣпѣлѣ фѣрѣ де ачѣеа трѣвѣіе сѣ пѣарѣ, аша ші віѣа діплѣхнтрѣ фѣрѣ релігіосітатѣ ші моралітатѣ трѣвѣіе сѣ се стїпгѣ. Фѣрѣ де ачѣстѣа пічі кѣндѣ пѣ се ва потѣа імпліні порѣпка Міпѣіторіѣлѣ, карѣа естѣ ші рѣтѣнѣ діпѣа діп ѣртѣ а тѣтѣ лѣкрѣа отѣпѣскѣ де пѣ пѣміпѣтѣ: „Фідї десѣвѣршідї, прѣкѣт ші татѣлѣ вострѣ чѣлѣ діп черѣрї десѣвѣршітѣ естѣ!“ — Ъпѣ сїмѣцѣ релігіосѣ, прѣсѣпѣпетѣл, аѣ плѣнтатѣ іп іпіта копїлѣлѣ іпкѣ тѣта ші татѣ, дѣкѣ пѣ прїп ворѣрї іпадїпсѣ кѣ елѣ

деспре Dzeж, Xсж, Бісерікж, Domінекж, то-
тжші барем поменіндѣ дін інтімпаре кѣндѣ ші
кѣндѣ деспре ачелеаші; ші дѣкж нічі аша, ба-
рем прін есемпхл лорж, прін імметіреа тѣ-
пілорж, прін інкінаре, роґчїзне, мерцереа ла
бісерікж, сербареа domінечелорж ші а сербѣто-
рілорж ш. а. Інвецьторжл лжкрж не темеліа кѣ-
штїгатж маї департе, ші інкж Абддарїжл інчене
а-ї ста ін прівінда ачѣста інтр'ажѣторїж. На-
тѣра лжкржлжі чере, ка 'нведареа релїціжнеї ін
класа д'нптыж съ нж кжпріндѣ десѣжшжрѣрі не
лжнгж ші не ларгж деспре лжкржрі dogmatїче ші
морале; каре трежж престе потереа інцелесхалж
а копїлжлжі; челорж кресквїці нѣтремїнтѣ віртосж,
еар пржпчілорж лапте! аша демѣндѣ ші інделеп-
чїжнеа Апостолжлжі. Де ачееа інвецьторжл съ се
тѣрїпїнѣскж престе тотж не лїнгж ачееа, а фаче
пре школарїї сеї вѣгѣторї де сеамж ла тѣрїмеа,
преапотереа, вѣпѣтатеа лжі Dzeж; ла стере-
піа, блѣндецеле, іжвіреа де ómenї, дрептатеа, аде-
вержл, сфїнгенїа лжі Xс, фїїжлжі лжі Dzeж; а-ї інтро-
дѣче ін історїа біблікж *) прін повестїрі алесе скѣрте
дін Тестамента лвекіж ші нож, а ле арета фржтсеґеа
фаптеї вжне, а віртжції ін історїоре, дескрїерї, зі-

*) Деспре metoda де а о 'нвеца де ростж інкж де не
акжїт (кѣндѣ вѣїеції інкж нж счїж чїті!), нж маї
дїердемж ворва.

чері, версхреле дін с. Скріпѣръ ші дін віаца де
тоте зілеле; а-І фаче кхпоскхѣ кх челе маї
де фрхпте лхкрхрі вісерічесчї, ка ачестеа де тім-
пхріѣ съ лі се факъ скхтпе ші плхкхте. Ла tote
ачестеа а лхатѣ прівіре ші Абѣдаріхл, каре інтр'о
хпїкъ окхпхчїзне (а 76.) адхче орекаре інведхтрї
їнадїнсѣ деспре Dzeѣ; еар деалтїнтреа аратѣ
бхїатхлхї тхрїтеа ші бхпхтатеа ші 'пцеленчїзнеа
зідиторхлхї тотѣ ін ікона чеа віїѣ а фхпхтрїлорѣ
Лхї. Флорїчка лхвдѣ пре Dzeѣ, пентрѣ къ о а
їмбрхкатѣ аша фрхтосѣ; пре пхїанжїнхл Dzeѣ
л'а 'пведатѣ а торче ші а цесе аша мїнхпатѣ;
времїле челе вхне, дар ші челе греле, -- tote
вінѣ де ла Dzeѣ ші tote аѣ хпѣ сконѣ бхпѣ ші
сфхнтѣ. Ін челе треї лекціїні деспре Хс (77, 78
ші 79) се пхнѣ їнаїнтеа окїлорѣ копїлорѣ треї іко-
пїде алесе дін віаца Мїнтхиторїхлхї: аскхлта-
реа Лхї де пхрїпцї ші їхвіреа лхкрх-
рілорѣ domnezeесчї; бхпхтатеа ші
вхлхндецеле ші неовосеала Лхї інтрѣ
а фаче вінеде, ші їхвіреа лхї де дрепта-
теа чеа domnezeеаскъ, кареа пх кхтѣ
ін фацѣ. Віаца вісерїческъ о пропхне Абѣда-
ріхл бхїатхлхї їнкъ де тімпхріѣ прїп демхнда-
реа чїнстїреї зілеї а шептеа; еар апої маї пе
ларгѣ маї тхрзіѣ, кхндѣ її аратѣ їнсемпхтатеа
челорѣ треї сербхторї марї де престе анѣ: а

Бръчишляхї, Пасчилоръ ши Росалелоръ. Супре
 întemeierea simţului morală adăche Абдариѣл
 ши исторіореле лхате дін віеада обштѣскъ а ко-
 пилоръ ши а оменилоръ крескхцї, ши лі ле исторі-
 сесче аша, ка віртхтеа съ о 'ндрѣцѣскъ ши съ
 о прецѣіѣскъ, еар фапта реа, пекатл, ка лх-
 крх хрїтѣ ши неплѣххтѣ лхї Dzeѣ ши оменилоръ
 челоръ вхпї, съ'лѣ хрѣскъ ши съ-лѣ інкхпцїхре.
 Інвецѣторї морале лхпцї ши înadîncă нх с'аѣ
 dată пікѣриа, пентрхкъ релиціосїтатеа требхїе
 съ інтре ін копїлѣ маї тхлѣ прїн сїмцїре, прїн
 інімѣ, декѣтѣ прїн мїнте, ши маї тхлѣ прїн е-
 семплхл челоръ крескхцї, декѣтѣ прїн кхвінтеле
 лорѣ. În сфършітѣ а врѣтѣ Абдариѣл, ка прїн
 рогѣчишїле челе мїчї ши сїмпле, дела капетл
 кѣртїчелеї, парте лхате дін комѣра чеа престе
 сеамѣ авхтѣ а Бісерїчеї пѣстре, парте орїці-
 пале, парте ін просѣ, парте ін версхрї, съ деа
 копїлхлхї ши ін шкѣлѣ ши акасѣ о пхптічїкѣ, пе
 кареа съ треакѣ кхцетеле сале ла Domnezeѣл
 сеѣ. Kredemѣ, кѣ ачелеа атѣтѣ de інвецѣторї.
 кѣтѣ ши де пѣрїпцї ворѣ фї віне прїїміте.

Релиціосїтатеа ши моралїтатеа, прекхт нх
 кхпрїндѣ ін віеада омхлхї кхтаре орї кхтаре
 локѣ, чї петрхндѣ ши хтплх тѣтѣ віеада ши фїїнда
 лхї: аша ши Абдариѣл нх ле-а прїїмітѣ ін вре хпѣ
 деспѣрцемїнтѣ алѣ сеѣ deосевїтѣ, чї ле-а їм-

детітѣ при лекцііиіе ші окъпъчіиіе сале,
 іисъ аша, ка съ нѣ фіъ преа грѣшдіте ші въ-
 тѣторѣ ла окі, чі съ лѣкре маі тѣлтѣ маі фѣръ
 де а счі въіедіі де лѣкрареа лорѣ іи іиіеіе са-
 ле. Ачѣеаші се чере ші дела іиіедѣторѣ. Вор-
 біріе лѣ кѣ школаріі деспре лѣкрѣріе реліціісе
 ші морале нѣ се ворѣ естінде іи неіѣрцііітѣ,
 чі ворѣ фі скѣрте, дар алесе; тоіѣл лѣі нѣ ва
 фі глѣмедѣ, дар нічі торосѣ ші тѣпіосѣ, чі
 влѣндѣ копілѣрескѣ (нѣ копілѣредѣ!) ші серіосѣ
 вѣрѣтескѣ; тѣіпѣріе, кѣндѣ ворѣесче кѣ шко-
 ларіі деспре лѣкрѣрі реліціісе, ворѣ фі іиіре челе-
 лалте тѣіпѣрі де шкіль ачѣеа, че есте доііі-
 пека іиіре челеіалте зіе де престе септемѣ-
 нѣ. Ші апоі ііікѣ одатѣ: Маі тѣлтѣ іиівадѣ фа-
 ята ші есеміѣл, декѣтѣ кѣвіітѣ! —

Ворбіреа.

III.

Іиіре обіентеле де іиіведѣііітѣ іи іиіелесѣ
 маі стріісѣ але шкіль поіѣларе, приі ѣртаре ші
 але класей д'ііітѣіѣ а ачелора, ам нѣіітѣ іиіаііте
 де тоте ворбіреа. Кѣм? Аѣ дорѣ въіедіі, кѣндѣ
 іиітрѣ іи шкіль, нѣ счіѣ ворбі? Аѣ тѣіестріа ачѣ-
 ста н'аѣ іиіведат'о ііікѣ не поіеле тѣіелорѣ сале?
 — Чііе авѣ де а фаче кѣ копіі тічі іиічепѣторі, ве-
 счі, кѣтѣ де неаѣѣторатѣ е ііікѣ ліііба, че о вор-

векъ еї, кѣтъ де серакъ е дикѣшпарѣл лоръ де кѣвѣнте! Шѣ чееаче зѣчетъ ачѣ деспре тоѣ копѣїї, ачееа требѣе съ о зѣчетъ кѣ деосевѣре деспре копѣїї пострѣї ромѣнѣї. Лѣмба пѣстръ, съ пѣ зѣчетъ ѣн вѣкѣл, чѣ маї пѣмаї ѣн зеченѣл (зечѣмеа де аѣн) дѣн хрѣтъ а фѣкѣтѣ хнѣ спорѣѣ неовѣчнѣтѣ де таре. Съ не адѣчет аѣнте пѣ пѣмаї де тѣлѣмеа чеа тѣлтѣ де кѣвѣнте пѣхе шѣ поѣформате шѣ ре'ппоѣте, чѣ кѣарѣ шѣ де форме пѣпѣ акѣм маї пекѣпоскѣте. Де ачестѣ спорѣѣ ѣнсѣ пѣпѣ акѣм се вѣкѣрѣ пѣмаї ѣнвѣдѣѣїї, лѣтерѣѣїї, ѣнцелѣїї; еар попорѣлѣїї, пѣптрѣче съ пѣ спѣнемѣ дрѣптѣл? ачесте стрѣформѣрѣї шѣ ѣпаѣнтѣрѣї ѣн лѣмѣ ѣаѣ рѣмасѣ „араѣтъ свѣпѣторе.“ Шѣ ѣї ворѣ рѣмѣнеа пѣпѣ атѣпчѣї, пѣпѣкѣндѣ пѣ ле ва ѣнцелѣе. Шѣ пѣ ле ва ѣнцелѣе пѣпѣ атѣпчѣї, пѣпѣкѣндѣ стѣдѣл лѣмѣї пѣ се ва олѣої маї кѣ деадѣпсѣл ѣн свѣрчелѣл шѣколѣї поплѣаре! — ѣнсѣ требѣе съ терѣемѣ кѣ ворѣїре а шѣ маї департе. Пѣмаї ачѣла в о р в е с ч е вѣне, дрѣпт, коректѣ, каре кѣцѣтѣ вѣне, дрѣптѣ, корект; кѣчѣї лѣмба е пѣмаї тѣпѣл шѣ рѣсѣпетѣл кѣцѣтѣрѣї. Де ачееа дар ѣпаѣнте де а 'пвѣца а ворѣї, требѣе съ 'пвѣцѣмѣ а кѣцѣта (а гѣндѣї). Еар кѣцѣта ѣнкѣ потѣмѣ пѣмаї ѣн хрѣма челорѣ че ле ам вѣзѣтѣ, аѣзѣтѣ, пѣпѣїтѣ, гѣстѣтѣ, сѣмѣїтѣ, мѣросѣїтѣ, ва съ

зікъ ін зрѣа інтіпзрііорѣ пріішіте прін сім-
дзріле дін афарѣ. Де ачѣѣа інпайнте де
а кѣцѣта, не зітѣмѣ, аскѣлѣтѣмѣ, пі-
пѣімѣ, гѣстѣмѣ, міросітѣмѣ. Ачѣстѣ
лѣкраре се пѣтѣсчѣ інтѣіцііне, адікъ прівіре.
Інтѣіціінеа дар е лѣкрѣл чел д'ѣптыіѣ ші де
фрѣнте, ѣа ѣсте темеліа а тотѣ інвѣцѣмінтѣл.
Ѣа ва кѣпрінде дарѣ локѣл чел дінтыіѣ ші ін
класа прімарѣ. Інвѣцѣторѣл, пайнте де а'нчѣѣ кѣ
школаріі інвѣцѣмінтѣл ін інделесѣ маі стріпсѣ, іі
ва препара пентрѣ ачѣста прін де прін дері ін-
тѣітіве. Іі ва фѣче адекѣ съ прівѣскѣ зпѣле
лѣкрѣрі, че лі ле ва пропѣне орі ін реалітѣе орі ін
інтіпзріе, іі ва провока, а спѣне пѣтѣле, колóреа,
форма, інсѣшітѣеа, інтрѣвзіндѣреа ш. а. лорѣ; іі ва
кондѣче, съ афлѣ ші еі лѣкрѣрі орі асѣтѣне орі кон-
траре ачѣстора, съ спѣпѣ, че сѣптѣ, кѣт сѣптѣ, че
факѣ, адѣкѣ отѣлѣі пагѣбѣ орі фолосѣ ш. а. де
феліѣлѣ ачѣста. Кѣштігѣл ѣсторфѣлѣ де депрін-
дері ла зптыіа прівіре се парѣ а фі мікѣ ші
пѣ'нсѣмпатѣ, ші некѣпоскѣторѣл шкóлѣі ші алѣ
патѣреі коніілорѣ арѣ потеа крѣде, кѣ тімпѣл
трекѣтѣ кѣ ѣле е тімпѣ піердѣтѣ. Дар пѣ
ѣ аша. Конііі прін матѣріѣле де інтѣіцііне
маі зптыііѣ се депріндѣ, а кѣзта ла лѣ-
крѣрі кѣ óрекаре серіосітѣе ші атенцііне, пѣ-
кѣндѣ де алтімінтреа патѣрѣлѣ лорѣ челѣ віоііѣ

ші флэстэратѣ іі фаче а трече пѣмаі аша кѣ о
 ведере не деасѣпра; пріп прівіреа ачѣста сѣв
 манѣдѣтереа інвещторѣлѣ се депріндѣ маі
 інколо, а пріві лѣкрѣріле дін маі тѣлте пѣрці,
 не кѣндѣ деалтінтреа ѣна орі чееа парте а
 лорѣ ле-ар фі ретасѣ кѣ тотѣл некѣпоскѣтѣ;
 а по і фіндѣ індатораці а респонде таре, респ-
 нікатѣ ші адесеорі, інвещторѣл де тінпѣріѣ іі
 ноте адѣче сѣ ворѣсѣкѣ кѣ 'ндѣрснеалѣ, (нѣ
 ҃рїнтре дїнци, нѣ дондѣіндѣ, нѣ кѣнтѣндѣ)
 ші кѣ гласѣ рѣдікатѣ — чееаче тѣлтор копїі ле
 е фортѣ греѣ —, ші ноте лѣкра інкѣ де акѣт
 ла індрептареа ші інавѣпіреа лїмбеї лорѣ челеї
 інкѣ атѣтѣ де сераче ші стїнгаче. Фоарте
 'псептатѣ есте кѣштїгѣл ачѣста ші пентрѣ ін-
 кредереа ші вѣпѣ воїа, че о прїндѣ школарїі,
 кѣндѣ ведѣ, кѣ ла 'птревѣріле, че лї ле пѣне
 інвещторѣл, ші каре еї кредѣ, кѣ сїнтѣ чїне
 счїе кѣтѣ де греле, потѣ респонде вїне. Ін-
 кредереа ші вѣпѣ воїа ачѣста, інсопїте кѣндѣ
 ші кѣндѣ де о скѣртѣ рекѣпосчїнци дїн партеа
 інвещторѣлѣ, сѣнтѣ ѣнѣ пїнтене потернїкѣ
 пентрѣ інкордареа ші сїлїнца ші маї департе.
 Ші Граматїчеї прїп ачѣсте депрїндерїнтѣїтїве
 се фаче ѣнѣ сервїдѣ фортѣ вѣнѣ, прегѣтїндѣсѣ
 школарїі прїп еле ла прїчепереа пѣрцілорѣ вор-
 вїреї, ла пѣтерѣл сѣвстантївелорѣ, ла тїмпѣл

вербелор ш. а. Унѣ есемплѣ: Бисерика есте о
 zidire. Черѣл есте вѣнетѣ. Пасереа кѣнтѣ.
 Еатѣ кѣ прип ѡтребареа: че есте Бисерика?
 вѣне школарѣл ла сѣвѣстантѣвѣ; прип ѡтре-
 бареа: кѣм есте черѣл? вѣне ла а дѣептѣвѣ;
 прип ѡтребареа: че фаче пасереа? вѣне ла
 верѣѣ. Прип еле 'п.сѣршѣтѣ се дѣ ѡвѣцѣторѣлѣ
 окасѣне фоарте вѣпѣ, де а аскѣцѣ мѣнтеа шѣ жѣ-
 декага школарѣлѣ шѣ де а ѡтѣрѣ еѣмѣлѣ лѣ
 моралѣ шѣ релѣѣосѣ. —

Depinderile ачестѣа; каре требѣе сѣ кѣ-
 прѣндѣ ѡтре обѣептеле де ѡвѣцѣмѣнтѣ унѣ локѣ
 хотѣрѣтѣ шѣ сѣ се контѣнге тотѣ аѣл, треѣѣ
 апоѣ трепатѣ дела лѣкрѣрѣ маѣ ушѣре ла маѣ
 греле, лѣрѣѣндѣ неконтенѣтѣ черѣлѣл кѣпосѣѣп-
 целорѣл вѣѣатѣлѣ, еарѣ кѣпосѣѣпцеле довѣѣдѣте
 ѡтѣрѣндѣле прип репѣѣрѣ де се. Еар ка еле сѣ
 пѣтѣ адѣче школарѣлорѣл фолосѣл дорѣтѣ, ѡвѣ-
 цѣторѣл сѣ аѣвѣ грѣжѣ, сѣ пѣ се естѣндѣ преа
 департе шѣ сѣ пѣ се пѣрдѣ пѣ чѣне сѣѣе унде, чѣ
 сѣ пѣрчѣдѣ дѣпѣ о методѣ стрѣктѣ: сѣ пѣ вор-
 бѣскѣ тотѣ пѣмаѣ елѣ, чѣ кѣтѣ се пѣте де мѣлѣтѣ
 школарѣл; депѣндѣрѣле сѣ пѣ ѣѣпѣ маѣ мѣлѣтѣ де-
 кѣтѣ кѣте $\frac{1}{2}$ ѣрѣ; сѣ се ворбѣскѣ лѣкрѣрѣ вред-
 нѣче де ворѣтѣ, еар пѣ пѣмѣкѣрѣ; сѣ пѣ се сарѣ
 преа ѣѣте дела унѣ лѣкрѣ ла алѣл, дар пѣчѣ сѣ
 се стеа преа мѣлѣтѣ ла унѣл; сѣ се факѣ тотѣ

дѣлъ 5 — 6 деприндері о репедіре. О віоічизне деосевітъ ва счі да інвездѣторѣл ачесторѣ деприндері інтѣітіве прін семепареа пе ічі колеа де фавѣле, історіоре, проверѣе, гічітѣрі, регѣле але вѣпеі кѣвііпѣе, зічері морале, каре вѣіедіі парте съ ле 'нведе ші де ростѣ дін гѣра інвездѣторѣлѣ ші съ і ле речітезе ін бра вртѣторѣ.

Авѣдаріѣл адѣче деприндері інтѣітіве ін лекціѣніле сѣпраскрісе: Бѣкѣці де чітіре ші конверсаре. Деспре еле вом ворѣі маі пе ларгѣ ла докѣл кѣвенітѣ. Еар пентрѣкѣ спадіѣл челѣ ѣнгѣстѣ алѣ Авѣдаріѣлѣ нѣл потѣрѣмѣ ѣнгѣста ші маі таре, кѣтева матеріале де деприндері інтѣітіве ле іншірѣмѣ ачі.

1. Тѣвліѣа, стіѣлѣл (нѣ стіѣтѣл орі гріѣѣл орі алтѣ кѣтѣва стрѣіпесче!), лінеалѣл (нѣ лінеа!), пеана (кондеіѣл), плѣтѣбелѣл сеаѣ креопѣл сеаѣ черѣса (нѣ плаівасѣл!), кѣлѣтаріѣл, пегреала (нѣ черпеала!), ѣѣртіа, крета.

2. Маса, скаѣпѣл (бапка), кѣпторіѣл (соба), ватра, вѣтраріѣл, клесчеле, кѣіеріѣл, шѣтѣра.

3. Масѣ, скаѣне, лаѣѣ, лѣдіѣѣѣ, патѣ, пѣтічіѣѣ (пѣтѣчелѣ), кѣіеріѣѣ, ікѣпѣѣ, огліндѣѣ, васе, стіклѣѣ (глажѣѣ), пѣхаре, свешнікѣѣ (лѣтмінаріѣѣ).

4. Кѣпторіѣлѣѣ, ферѣстра, ѣша, ѣрлоіѣл, прагѣл ѣшеі, грінда, подеала, пѣретеле.

5. Тата, мама, брателе (пеіка, бадеа), сора (леіка, лелеа), мошял, бапа, кымпатял, тьтыша, верял, верішо́ра, зпкіял, тьтхша, непотял.

6. Кьтешь, чо́речі (пъдраці, панталоні), пельріъ, къчіялъ, шерпаріъ, кьреа, піептаріъ, кълцхні (чісте, опінчі, пьпхчі, ціпінчі), крьтіңць, шьрць, ііъ (кьтешь фем.), кьрпъ, пьфратъ, ціолціъ, веліто́ре, чіпгьто́ре, бріъ.

7. Пъне, мелаіъ, тьтхлігъ, карне, лапте, бріңзъ, сміңтъпъ, зптъ, кашъ, хрдъ, зеаръ, легъте, по́ме.

8. Віңъ, тьстъ, віпарсъ (реъ ракіъ ші паліңкъ,) бере, брагъ, апъ.

9. Кьцітъ, фьркхць (фьркхліць), ліңгьръ, влідъ, теіеріъ (талеръ), пьхаръ, стіклъ, плоскъ, кьпъ, о́лъ, кратіць хрчеоръ.

10. Секьре, бардъ, лопать, сеапъ, сепойъ, сечере, ко́съ, і́мьлъчііъ, кьціто́іъ, піілъ, рьзхшъ, чо́канъ, фіерестреъ, клесче.

11. Мьчіякъ, палощъ, кьцітъ, савіъ (спадъ), пьшкъ, пістолъ, лапчеъ (схліць), вьздьганъ, аркъ, прасчіъ.

12. Касъ, і́нкъпере (одаіъ, камеръ), тіңдъ, кьтаръ, подъ, півніць (челаріъ), граждіъ (поіать), шьръ, шопъ, котець, порьтбаріъ.

13. Кърте, грѣдинъ, пометѣ, верзърѣ, перенісче, вігъ.

14. Балтъ, вале, ріѣ, лакѣ таре; колінъ, деалѣ, міхпте.

15. Боѣ, калѣ, вакѣ, біболѣ, асіпѣ (тѣгаріѣ), катірѣ, оіѣ, вервече (аріете), капрѣ, поркѣ, кѣпе, пісікѣ (міцѣ).

16. Омѣ, бърватѣ, фетеіѣ (міхере), феціорѣ, фатѣ, бѣятѣ (коцілѣ), бѣятѣ (копілѣ), сервіторѣ (слѣгѣ), сервіторѣ (слѣжнікѣ).

17. Капѣл, трѣпкіѣл, медѣлареле.

18. Капѣл: перѣл, зрекіле, окіѣ, пасѣл, гѣра, лімба, черѣлгѣреі, чѣфа; трѣпкіѣл: піептѣл, ініма, плѣтѣпіле, фікатѣл, фіереа, репѣпкіі; медѣлареле: тѣпіле ші пічіореле.

19. Піѣгарѣ (церапѣ, агрономѣ), оіерѣ (пѣсторѣ, бачіѣ, пѣкѣрарѣ), бѣзшѣ, пѣскарѣ, віпѣторѣ, грѣдінарѣ, ротарѣ, чістарѣ (чоботарѣ, кѣлцѣнарѣ, пѣпѣкарѣ), фазрѣ (реѣ козачіѣ), тѣсарѣ, лѣпнарѣ, піпзарѣ (реѣ токачіѣ).

20. Ромѣні, Маціарі, Перѣпні, Сірбі, Полоні, Рѣші, Тѣрчі, Гречі, Італіені, Франчесі, Енглесі.

21. Арборе: рѣдѣчінѣ, трѣпкіѣ, крапгѣ, рашѣ, рѣтѣрелѣ, фрѣпзѣ, флоре, фрѣштѣ.

22. Пеатрѣ, фіерѣ, оцелѣ, арцінтѣ, азрѣ, арапѣ, плѣтѣѣ, чіоіѣ, арцінтѣ віѣ (теркѣріѣ).

23. Мерѣ, перѣ, прѣнѣ, черѣшѣ, вішинѣ, кѣ-
станѣ, фрѣгаріѣ (dxdѣ), піерсікѣ, торонці, алѣмїѣ.

24. Салче, акацѣ, фрасіні, палтїні, арїні,
фагѣ, карпене, стежарїѣ, брадѣ, піні, жѣгастрѣ,
корнѣ, теїѣ, вѣмѣ.

25. Лѣпнѣ, хрѣнѣ, вѣлне, іенѣре, веверїцѣ,
кѣпрїорѣ, чїхтѣ, черѣшѣ, віерѣ (містрецѣ), лѣшѣ,
тігрѣ, елѣфантѣ.

26. Пасере, (врабіѣ), міерлѣ, кѣкѣ, стѣрзѣ,
хѣхѣрезѣ, пѣпѣзѣ, грангорѣ, рїндѣнікѣ, чїокѣр-
лїѣ, препелїцѣ, порѣмѣшѣ, потїрнікїѣ.

27. Бѣхѣ (бѣфїцѣ), вѣлїѣ, корѣшѣ, чѣорѣ,
чѣїкѣ, вѣлѣтѣре, гѣїѣ.

28. Мѣреанѣ, сомнѣ, цїуарїѣ, мїхалцѣ,
пѣстрѣвѣ, хѣрїпкѣ (скрѣмѣїѣ).

29. Шерне, шїопїрлѣ, віерте, молїѣ, рїмѣ,
вѣрѣскѣ, вѣрѣскѣ цестѣсѣ.

30. Zїа, пѣптеа, ѡра (пѣ чеасѣл), мїпѣта,
секѣнда (клїнїта); септемѣна, лѣпа, апѣл.

31. Сѣреле, лѣпа, стеаѣа, гѣпѣшѣа, лѣчѣфе-
рѣл, карѣл, комета, (стеаѣа кодѣтѣ), кѣркѣбевѣл.

32. Ресѣрїтѣл (ѡстѣ), апѣсѣл (вѣстѣ),
мїазѣзї (сѣдѣ), мїазїпѣпте (порѣдѣ).

33. Цлѣїа, пѣаѣа (зѣпада), грѣндїнеа, гїа-
ца, рѣѣа, вѣрѣта, пѣгѣра, вїпѣл, темпѣста
(времѣа греа).

34. Грѣшѣ, кѣкѣрѣзѣ, ѡвесѣ, секарѣ, алакѣ,

хірічкѣ, меіѣ, вобѣ, тязѣре, фасоле, картофі,
(реѣ крѣтнені ші пічочі).

35. Касѣ, шкѣтѣ, бісерікѣ, кѣсарѣтѣ, спі-
талѣ.

36. Сатѣ, тіргѣ, оранѣ (onidѣ), четате,
фортѣреаѣ, кастелѣ.

37. Солдатѣ сѣѣ мілітарѣ (кѣтанѣ), жѣде-
кѣторѣ, інвентѣторѣ, преотѣ.

38. Крѣчізнѣл, Анѣлноѣ, Боботѣза, Бѣпа-
вестіре, Флорііле, Пасчіле, Інѣлдареа, Роса-
леле, Сѣпѣтѣтѣріа, зіѣа Крѣчеі.

39. Бісеріка, алтаріѣл, амвонѣл, фрѣнта-
ріѣл, фоішорѣл, тѣрпѣл, клопотѣл, ікѣона, кѣпта-
реа.

Кѣм аѣ а се тракта ачесте матеріале, се
ва ведѣ маі біне дінтр'знѣ есемплѣ. Інвентѣто-
рѣл іа о карте, о рѣдікѣ іу аерѣ ші інтрѣбѣ пре
школаріі: Че е ачѣста, че дінѣ еѣ іу тѣпѣ?
Копііі ворѣ респѣнде: о карте! Іоанн N., маі
спѣне одатѣ, че е ачѣста? О карте! Спѣне ші
тѣ, Маріа N! „О карте!“ — Зічеді тоді: А-
чѣеа е о карте! *) — Георгіе N, аібі тѣ карте?

*) Дела 'нчспѣлѣ сѣ 'нведе іув. пре сколаріі а ре-
спѣнде іу констрѣкціѣні інтрѣці, сар нѣ іу кѣвінте
рѣпте.

Дар тѣ, Маркѣ N? Вої п'авеці їнкѣ кърці; дар
вѣеці чеї маї маї аѣ. Съ 'мпрѣмѣтѣмѣ дела
карева о карте! — Ъитаѣве тоѣ ла еа! Аїчі
е о скѣрѣѣ вѣртѣсъ, шї дїнкѣче алѣ скѣрѣѣ
вѣртѣсъ; ачестеа се пѣтескѣ таблеле сеаѣ пѣ-
реѣї кърці. Зїчеѣ тоѣ: Ачелеа сїнтѣ та-
блеле сеаѣ пѣреѣї. Ніколаїе N., *) сїреаї тѣ
спѣне, кѣѣ пѣреѣї аре картеа? „Картеа аре
дої пѣреѣї!“ Їнв: сеаѣ дѣѣѣ табле! Зїчеѣ
тоѣ: „Картеа аре дої пѣреѣї сеаѣ дѣѣѣ табле!“
(Маї іа о карте). Дар ачѣста кѣѣ пѣреѣї аре?
(Маї іа ѣна, дѣѣѣ, треї). Дар ачестеа? Аша
дарѣ зїчеѣї: Тѣте кърѣїле аѣ дѣѣѣ табле сеаѣ
дої пѣреѣї. — Фрѣнзеле ачестеа дїнтре табле
сїѣї кѣм се кїамѣ? Ачелеа се кїамѣ фѣї. Ъї-
таѣї, че де фѣї аре картеа ачѣста! Дар їнкѣ
ачѣста! Дар апої їнкѣ ачѣста! Зїчеѣї акѣта
тоѣ: „Кърѣїле аѣ фѣї тѣлте.“ Кърѣїле сѣнтѣ
фѣкѣте дїп фѣї шї табле; фѣїле шї таблеле дарѣ
сїнтѣ пѣрѣїле кърѣїї. — Фѣїле сѣнтѣ де — ?

*) Конпѣтеле (полекреле) с'аѣ пѣсѣ апѣте, пѣптрѣ-
кѣ е де дѣрїтѣ, ка школарїї сѣ се дѣдеа кѣ а-
деверателе пѣте але фамїїелѣрѣ шї аша кѣ 'пче-
тѣл сѣ се стѣргѣ атѣтѣ пѣтеле челе де батѣѣ-
кѣрѣ „полекрїтѣрїле“ (Дїрлѣѣѣ, Кашѣ, Морковѣ
ш. /а.), кѣтѣ шї челе пѣсїѣѣре шї пѣпкѣѣѣче (Нї-
колаїе дїп дѣалѣ, Станѣ дела подѣ etc.).

De хъртіѣ. Аша е; дар табеле? De лемнѣ
орі de piele орі de хъртіѣ грѡсъ орі
de пѣнзѣ. — Dar сѣіцї вої кѣм се фаче кар-
теа? (Іnv. сѣіне історїа кърції, d. e. кѣм е 'п
Авдариѣ Nr. 74.)

Лѣкрѣл прїнципалѣ ла ачесте депрїндерї е,
ка еле съ десчепте пре коїл ла кѣдетаре шї
съ-ї deа окасїѣне де ворбїре. Атѣтѣ прѣрерїле,
кѣтѣ шї кѣвїнтеле челе грещїте съ де 'ндрепте
їnv. їнкѣ дела 'нчепѣтѣ фѣрѣ крѣцаре, ка маї
тѣрзїѣ апої съ фїѣ сѣснечсатѣ де ачестѣ осте-
пелѣ. Ка съ нѣ лї се хрѣскѣ коїїлорѣ де
конверсѣрїле ачестеа, еле, прѣкѣм с'аѣ зїсѣ,
съ нѣ цїнѣ маї мѣлѣ ка кѣте $\frac{1}{2}$ ѡрѣ шї съ фїѣ
їне kondѣce де їnv.

Deprїnderea 1. кѣпрїнде лѣкрѣрї, че тре-
вїескѣ ла їнвещїмїнтѣ; а 2. скѣде сѣаѣ хїел-
те дїн шкоалѣ, а 3. скѣде де касѣ, 4. лѣкрѣрї
греле немішкѣчоасе (пѣрцї де але касѣї де
докѣїтѣ), шї аша маї департе. Лесне ва афла
їnv. плапѣл пѣзїтѣ ачї; кѣ адїкѣ с'а пѣшїтѣ
трептатѣ дела че е маї апроане ла че е маї де-
парте, дела че е маї хѣорѣ ла че е маї ане-
воїѣ, дела че е маї сїмплѣ ла че е маї ком-
пѣсѣ, дела че е маї сѣнсѣалѣ (трѣпескѣ) ла че
е маї спїрїтѣалѣ (дѣховнїескѣ). Тотѣ дѣпѣ
5—6 лекцїїнї дїн ачесте депрїндерї се ва фаче

о ренетізіне. Еар дѣпъ 10—12 депрін-
дері се поате інчене кѣ скрісѣд.

Четиреа,

IV.

А чіті ва съ зікъ: а-ші фаче інче-
леасъ ворбіреа скрісѣ орїа о шї тра-
дѣче ін лімба сѣнетелорѣ, (дѣпъкъм а-
дікъ се чітесче інчетѣ орї таре).

Ін шкѣледе постре пѣпъ віне де кѣрїндѣ,
афаръ де інвещѣтра релігізней, нѣмаї а чіті
се інвеца. Съ тѣлѣмїмѣ інвещѣторїлорѣ бе-
трѣні шї пентрѣ атѣта; дар тїмѣлѣ де фадѣ
нере маї тѣлѣ кїарѣ шї дѣла чел маї сїмплѣ
дѣранѣ. Де ачѣеа шї пентрѣ інвещѣреа чїтїтѣ-
лї поѣъ нѣ не маї рѣтѣне атѣта тїмѣлѣ, шї
де ачѣеа нїчї метода, дѣпъ кѣреа се 'нвещѣ
пѣп'акѣм, н'о маї потѣмѣ цїне. Шї кѣреа фѣ
ачѣа методѣ? Метода „словнїтѣлї шї а
сїлабісатѣлї“. Ла 'нчѣпѣтѣ стѣтеаѣ літе-
реле чѣле марї ін рїндѣ алфаветїкѣ, апої чѣле
мїчї ін рїндѣ алфаветїкѣ, кѣре тѣте трѣвѣїа съ
ле 'нвещѣ бѣїатѣл кѣ нѣмѣле; апої ѣрѣмаѣ вока-
дѣле (гласнїчѣле) шї дѣпъ еле консѣпѣнтѣле
(негласнїчѣле), апої діфтонпїї шї трїфтонпїї. А-
кѣм се 'нчѣпеаѣ легѣтѣрїле тѣтѣрорѣ консѣпѣн-

телорѣ кѣ тѣте вокалеле шѣ але тѣтѣрорѣ вока-
лелорѣ кѣ тѣте консѣпѣнтеле деосебѣтѣ, апоѣ о
консѣпѣнтѣ кѣ дѣхѣ вокале, апоѣ дѣхѣ консѣ-
пѣнте кѣ зна вокалѣ, дѣхѣ консѣпѣнте кѣ дѣхѣ
вокале, шѣ аша маѣ департе. Маѣ тѣрзѣѣ венѣаѣ
ѣн кѣтева лекѣѣѣнѣ тотѣ нѣтаѣ кѣвѣнте де дѣхѣ
сѣлабе, апоѣ ѣн вре о кѣтева лекѣѣѣнѣ тотѣ нѣтаѣ
кѣвѣнте де треѣ, ѣн сѣѣршѣтѣ ѣн кѣтева де кѣте
патрѣ, чѣнчѣ шѣ шесе сѣлабе, пѣпѣкѣндѣ апоѣ
д'авѣа дѣпѣ 20-24 лекѣѣѣнѣ ажѣнѣеа бѣѣатѣл ла
адеверата чѣтѣре, ла чѣтѣреа де констрѣкѣѣѣнѣ
мѣчѣ. Калеа ачѣста, де а ажѣнѣе ла чѣтѣре, е
фѣрте непратѣкѣ, чееаче се веде шѣ де аколо,
кѣ бѣѣеѣѣ д'авѣа дѣпѣ кѣтева „ѣернѣ“ потеаѣ ѣн-
веѣа чѣтѣреа. Еар деосебѣ, кѣтѣ пентрѣ ѣн-
веѣареа лѣтерелорѣ,

1. оаре е де лѣпсѣ а 'нвеѣа нѣтеле лорѣ,
орѣ нѣтаѣ сѣпетѣл? пентрѣкѣ ла чѣтѣре
нѣтаѣ сѣпетеле ле ростѣмѣ. Кѣ тотѣл
греа, пѣѣрѣскѣ шѣ оторѣторѣ де сѣпѣрѣтѣ е
нѣтѣреа лѣтерелорѣ кѣ нѣтеле лорѣ челе веѣѣ
чѣрѣлѣче: Азѣ, Бѣке, Веде ш. ч. л., ла каре д. е.
пентрѣ де а чѣтѣ кѣвѣнѣѣѣлѣлѣ „ме“ де зна сѣлабѣ,
требѣѣа сѣ зѣчѣ: мѣс-ле-те ѣестѣ-ме, ва сѣ зѣ-
кѣ чѣнчѣ сѣлабе. Дѣн порѣчѣре нѣтѣреа ачѣста
маѣ де претѣтѣндеѣа а ешѣтѣ, еар деакѣ с'ар
маѣ пѣстра ѣндева, ѣнвеѣеторѣѣ нѣтаѣ деѣѣтѣ сѣ

о ласе жосѣ! Кѣ тѣлѣ маї ѡшорѣ е пѣтіреа чеа нѡѣ, потемѣ зиче: експенескѣ а літерелорѣ; а, ве, ве, ге ш. а.; дар, прекѣт вом ведеа маї департе, ші еа пѣ тревѣіе 'птревѣип-цатѣ ла чітіре, де оре че, — о репедімѣ інкѣ одагѣ, — ла чітіре ростімѣ пѣмаї сѣпетеле, дар пѣ ші пѣтеле літерелорѣ. Пентрѣ де а чіті d. e. кѣвінтѣл: дарѣ, пѣ зичемѣ де-а-ер-ѣ, чі пѣмаї 'd-a-'p-ѣ, ва сѣ зикѣ пѣмаї сѣпетѣл, дар пѣ ші пѣтеле літерелорѣ.

2. А пѣне літереле челе тарі інаїте, е лѣкрѣ кѣ капѣл інжосѣ, де оре че ін чітіре еле сѣнтѣ кѣ тѣлѣ маї раре, декѣтѣ челе мічі. Еарѣ регѣла методічеї е: че-ї маї де ліпсѣ, маї ѡптѣїѣ!

3. А-ста тоате літереле ін ріндѣ алфаветікѣ інкѣ дела 'пчепѣтѣ, пѣ е віне, пентрѣкѣ се преа інкарка бѣіеції кѣ семпе, іпсѣ вокалеле сѣнтѣ маї де ліпсѣ декѣтѣ копсѣпѣтеле ші аша тревѣіе сѣ стеа маї ѡптѣїѣ сінгѣре.

Аної кѣтѣ пентрѣ словніре, адікѣ пентрѣ чітіреа кѣвінтелорѣ орі літерелорѣ де ѡпа сілабѣ, ачела е ѡпѣ лѣкрѣ кѣ тотѣл ѡрічіосѣ ші тотдеодатѣ ші остепічіосѣ ші, фацѣ кѣ остепела пѣсѣ, пемѣлценіторѣ пентрѣ бѣіеці. Тоді счімѣ, кѣт пріп регѣлата репедіре а во-

калелорѣ къ консѣнителе се dedeaș шко-
ларїи а торѣи ка писче тоаре пѣстїи ба, бе бі,
бо, вѣ, вѣ; вї. ва, ве, вї, во, вѣ, вѣ; вї; ш.
а., adeseori mai bine deosebi, dectă pe carte.

În sfârșit че се атинде де сїлабїсаре, а-
чеа рѣсече тїмѣ де тотѣ мѣлѣ фѣрѣ фолосѣ
кореспундѣторѣ. Съ лѣпѣ зпѣ есеиплѣ. Кѣ-
вїнтѣл вѣпѣтѣцї ле с'арѣ сїлабїса аша: бе ѣ-вѣ,
еп ѣ-пѣ, вѣ-пѣ, те ѣ-тѣ, вѣ-пѣ-тѣ, де і-цї,
вѣ-пѣ-тѣ-цї, ел е-ле, вѣ-пѣ-тѣ-цї-ле. Ва съ
зїкъ, пентрѣ де а чїтї чїнчї сїлабе, ам чїтїтѣ
29., зї дозѣзечї шї позѣ. Шї дѣкъ вом їнтре-
ва, оаре де че їн кѣвїнтѣл ачеста ам репечїтѣ
сїлаба вѣ де 5, сїл. пѣ де 5, сїл. тѣ де 4,
сїл. цї де 3 шї сїл. ле де 2 орї, че вом потеа
respunde алта, дѣкътѣ, къ аша не ам поменїтѣ?!

О алтѣ методѣ е ачѣеа, дѣпѣ кареа се іа
дїн лїтере пѣмаї сѣпетѣл, дїн каре кѣзсѣ съ
о шї пѣмїмѣ (пѣпѣкѣндѣ се ва афла зпѣ пѣме маї
потрївїтѣ) метода сѣпетарѣ, цѣрм. Lautir-
methode. С. е. їн кѣвїнтѣл лѣѣ, рочїндѣсе
лѣпѣ шї трасѣ, се аѣде маї зпѣтїѣ сѣпѣл 'л,
апої сѣпѣл е, їн зрїтѣ сѣп. ѣ; де ачѣеа пѣмаї
дѣкътѣ се поте шї чїтї, фѣрѣ де а се сѣпѣ
пѣтеле лїтерелорѣ: 'л-е-ѣ. Metoda ачѣста маї
зпѣтїѣ їнвѣдѣ лїтереле мїчї, апої пѣмаї їнтр'зпѣ
тїрзїѣ челе марї; маї зпѣтїѣ вокалеле, апої

консвпнтеле, шї консвпнтеле іаръ де іа зна
 де зна інтр'янъ рїнд потрівітъ зшърътїї рости-
 реї прїн копїлѣ. Еа 'ндатъ че аре о консв-
 пнтъ, формѣзъ кѣ еа — пѣ сілазъ. Імѣскъ,
 прекъм свнтѣ: гло, бла, здрѣ ш. а., чї квїнтѣ
 прїчепѣтѣ де вїатѣ. Ін фїѣкаре лекціѣне зр-
 тѣторѣ інтрѣвїнѣзъ літереле кѣпоскѣте дїп
 лекціѣне де маї пайнте, шї аша пѣмаї декѣтѣ
 ін лекціѣне а дѣза, а треїа дѣ вїатѣлї коп-
 стрѣкціѣнї сеаѣ зїчерї мїчї. Ва сѣ зїкѣ -лѣ
 трече прїн кѣмпїа чеа верѣ а лїмѣеї челеї вї,
 еар пѣ прїн пѣстїїѣтеа чеа пѣсїпѣсѣ а сілабе-
 лорѣ фѣрѣ де вїедѣ шї пѣелесѣ. **Метода** свѣ-
 тарѣ е атесѣратъ патѣреї; де ачѣеа дѣче маї
 кѣрїндѣ ла дѣстерїтѣеа ін чїтіре, окѣпъ мїп-
 теа вїатѣлї інтр'янъ модѣ сїмплѣ шї пѣкѣтѣ
 шї інаїнтѣзъ тѣтѣ дѣеволтарѣа лї спїрїтѣалѣ. **Ме-**
тода ачѣста се аскріе пѣдагогѣлї цѣртѣнѣ
Стефанї.

Пѣдагогїї енглезї Белл шї Ланкастер
 аѣ маї інвентатѣ о методѣ, дѣпъ карѣа вїеѣї,
 інвѣѣндѣ а скріе, інвѣѣ тѣтѣеа-
 датъ шї а чїті. Де ачѣеа метода ачѣста се
 шї кїамѣ а скріереї шї чїтіреї (цѣрт.
 Schreiblesemethode). Еа се рекомїндѣ ка фѣрте
 вѣнъ прїн ачѣеа, кѣ 1) фѣче де се аѣѣтѣ шї

се 'нтърескѣ ѡшпрѣмѣтатѣ чітіреа ші скріереа, 2) прегѣтесче ортографіа сеаѣ скріереа дрѣптѣ пе маі тѣрзіѣ, 3) дѣ школаріорѣ кѣтнѣ де актівітате (лѣкраре), чеаече е плѣчереа лорѣ чеа маі таре; 4) ѡвещѣторѣл, пѣпѣ кѣндѣ кѣ зпѣ деспѣрѣемінтѣ де школарі чітесче таре, пре челалалтѣ деспѣрѣемінтѣ ілѣ пѣне сѣ скріе, ші дін контрѣ, ші аша пѣте окѣна ѡ ачелаші тімпѣ дѣзѣ деспѣрѣемінте де школарі. Че фолосѣ таре е ачеста, ва счі прещі біне пѣмаі ѡвещѣторѣлѣ, каре е сінгѣрѣ ші аре де а 'пвеща 80—100. копії.

Азѣдаріѣл пострѣ, дѣпѣ кѣтнѣ маі пе ларгѣ ва ведеа ѡвещѣторѣл ла сінгѣратічеле лекціѡні, е ѡтокмітѣ дѣпѣ амѡндѣзѣ метѣдеде дін зрѣтѣ: адікѣ дѣпѣ челѣ сѣпетарѣ ші дѣпѣ челѣ де скріере ші чітіре. Елѣ шіа пропѣсѣ, а 'пвеща пе о кале скѣртѣ ші практикѣ скріереа ші чітіреа ла олатѣ ші пе лѡпѣ'олатѣ.

ѡн сѣіртмітѣ, кѣ прівіре ла алѣбетеле поастрѣ, маі сѣптемѣ даторі кѣ зпеле потіде. ѡн літератѣра пѣстрѣ ромѣпѣ де фадѣ сѣптѣ треі фелѣрі де скріері: зпа чеа векіѣ чірілікѣ, алта чеа пѣзѣ чірілікѣ (чівілѣ), а треіа кѣ літереле ромѣне сѣз латіне. Пе кѣндѣ чеа д'ѣпѣтѣсѣ се маі ѡнтребѣзѣдѣзѣ маі пѣмаі ѡн кѣрѣіле бісерічесчі, честе лалте

doaxъ се 'нтрєвѣнѣазъ лѣгъ олатъ, de зніт
честеа, de алдіи челеа маї мѣлѣ. Е 'нтрєва-
реа, че ера съ факъ Абѣдаріѣл, прѣма карте шко-
ларъ, ѣн атарѣ ѣмпреѣзрѣрѣ? Съ ласє афаръ
літереле латѣне (стрѣвѣне) нѣ се потеа, пен-
трѣкъ еле сѣнтѣ літереле веніторімеї, шѣ ѣн-
вѣнѣереа прєсте тоате чєлєлалте, маї кѣрѣндѣ
орѣ маї тѣрзѣѣ, лє е асѣзратъ. Съ прѣімєскъ
трєї фєлѣрѣ де алфавєтѣрѣ ѣнтр'о карте 'нчєпъ-
тоаре де 5—6 коале, іаръ нѣ се потеа, деакъ
нѣ воіамѣ съ фачємѣ дѣн капєтеле копѣлорѣ къ-
лѣндаре. Шѣ аша рємасєръ афаръ літереле вєкѣ
чѣрѣлічє, пєнтрѣ карє арє съ 'нгрѣжєскъ апої ѣн
анѣлѣ алѣ доїлеа ш. ч. л. школастѣї Бѣкоавна,
Чєасловѣл, Октоїхѣл. Къ ѣн сѣршѣтѣ н'ам
скрѣсѣ Абѣдарѣл нѣмаї кѣ літерє латѣне, кѣсѣ
є, къ Абѣдаріѣл арє съ фѣъ карте а прєсѣнте-
лѣї, а тѣмѣлѣї де фадъ, єар' нѣ а веніто-
рѣлѣї сѣнгѣрѣ, карте а праксєї, єар нѣ а тєо-
рѣї.

Єар кѣчѣ ам ѣнчєпѣтѣ кѣ літереле чѣвілє, шѣ нѣ
кѣ чєлєлатѣне, аста ѣнкъ н'ам фѣкѣт'о фѣрѣ скопѣ.
Ѣна: ла літереле чѣвілє фѣєкѣтрѣї сєтнѣ ѣ рє-
спѣндє знѣ сѣнєтѣ, чєєачє ла латѣне (сѣ кѣ-
дєтѣмѣ ла с, g, s, d, t!) нѣ є аша сѣмѣлѣ
шѣ зѣорѣ, шѣ аша ам нѣсѣ маї зѣтѣѣѣ, чє є

таї сімплѣ шї таї ҃шорѣ. Алта: кѣ ла 'пве-
цареа літерелорѣ латїне аветѣ ліпсѣ пе'пкѣи-
ціхратъ а не провока ла сѣпетеле ѣ, і, ш. а., чееа
че пѣтаї атѣпчі о вом потеа фаче кѣ спорїѣ,
деакѣ ачеле сѣпете, респектїве літере не ворѣ
фі кѣпоскѣте де таї паїнте. Пропорціїнеа,
кѣм с'аѣ їнтребѣїнцатѣ а тїндѣѣ алфаветеле,
їнвецѣторѣл прїченѣтѣ лесне о ва афла шї їнсѣш'.

Скрїереа.

V.

Скрїереа їн шкѣлеле пѣстре попѣларе пѣ-
пѣ де кѣрїндѣ ера трактатѣ фоарте пѣцїнѣ. Їнтр'о
шкѣль де 50—60. бѣїедїагїа 5—6 ераѣ поро-
кошї, де а 'пвеца шї а порта кондеїа. Кѣсѣ,
де че скрїереа не ліпѣ чїтіре фѣ атѣта де пѣ-
рѣсітѣ, тї се пареа фі фост таї ѣптѣїѣ пѣцїна пре-
гѣтіре а 'пвѣцѣторїлорѣ, алта їнтоктїреа чеа
серѣкѣцѣ а шкоалелорѣ поастре, їн каре тре-
бѣїаѣ сѣ шѣдѣ копїї пѣ пѣтаї фоарте дешї, дар
кіарѣ їмбоцїцї ҃пѣл їнтр'алтѣл, їнкѣтѣ ла вре о
тїшкаре ліберѣ а тѣпїлорѣ, ла лѣтїпѣ дѣстѣлѣ
ш. а. пѣ се потеа кѣцѣта. Їн сфїршїтѣ ҃па
каѣсѣ фѣрѣ 'пдѣеалѣ ва фі фостѣ ачееа, кѣ
скрїереа чере таї тѣлѣтѣ їнкордаре атѣтѣ дїп
партеа їнвецѣторѣлї, кѣтѣ шї а 'пвецѣчелѣлї,

ші totdeodatъ ші знеле кіелтіеле, каре кадѣ
греѣ маі кѣ сеатъ сътеніорѣ. Дестѣл кѣ па-
гѣба провенітъ дін пѣрѣсіреа скріереі пѣ се
поате аскѣнде; кѣчї чеї трежѣї прїн асѣелѣ де
шкоале (дѣкѣ пѣ алтѣ 'мпрецізраре фаворїтоаре
їа 'пведатѣ ші а скріе) пѣ пѣмаі кѣ пѣ сѣнтѣ їн
старе а-ші семпа кѣте чева кѣ тѣпа сеа, чї
кіарѣ ші чїтіреа оаѣ зїтатѣ, аша їнкѣтѣ їмнѣл
петрекѣтѣ їн шкоалѣ а фостѣ маі пїердѣтѣ.
Їнсѣ їн їмнѣл де фацѣ скріереа devenї тре-
вїндѣ неапѣратѣ пентрѣ орї шї чїне, шї аша пѣ
маі поате ретѣпеа афарѣ дїн програма школеї
попѣларе. Е 'нтребареа пѣмаі, ѣнде шї кѣндѣ
сѣ се їнчѣпѣ? Есперїїнда а 'пведатѣ пре бѣр-
бацїї де школѣ, кѣ скріереа аре сѣ се 'нчѣпѣ
їнкѣ їн класа д'ѣнтѣїѣ, їнкѣ їнаїнте а
чїтіреї, шї апої сѣ се контїне алѣтѣреа кѣ
чїтіреа тотѣ зѣл. Какселе, пентрѣ че скріереа
се 'нчепе їнкѣ їн класа прїмѣ, сѣнтѣ тѣлте.
Їна *) прїн скріере шї чїтіре се 'нтїпѣресче
форма, сѣпетѣл, патѣра лїтерелорѣ їн мїндїле
школарїморѣ кѣ тѣлтѣ маї таре, дѣкѣтѣ пѣмаі
прїн чїтіре; кѣчї Псіхологіа не спѣне шї ес-
перїїнда де тоате зїмеле не конвїнѣе, кѣ че а

*) Асеаменѣ челе зїсе сѣѣ IV ла метода чїтіреї шї
скріереї.

'нчепе маї де тїмъріѣ декътѣ ачѣста, нѣ ва
поте мерце тотѣ їнтр'ѣнѣ пасѣ кѣ еа.

Дѣпѣ ачѣстѣ їнтродѣчере съ тречемѣ акѣм
ла маї спецїалѣ. Дѣпѣ 10—14 зїле дела 'н-
трареа 'н шкóлѣ, дѣпѣче адїкѣ ворѣ фї перкѣрсе
челе 10—12 матерїї де їнтѣїїїїне дїн III., се
пóте їнчепе скріереа. Черїнѣ неаперате ла 'н-
ведареа скріереї сѣнтѣ: месе бѣне комó-
де, нѣ преа їналте, дар нїчї преа жосѣ; касѣ
лѣтїнóсѣ; шедереа аша, ка лѣтїна съ
вїнѣ деспре стїнга; їн сфїршїтѣ таблѣ
маре школарѣ де лемнѣ шї тѣвлїде де
пеатрѣ їн тѣнїле тѣтѣрорѣ бѣїе-
цїлорѣ. Честе дїн ѣртѣ ѣна пентрѣ кѣ
де не еле лесне се пóте стерѣе скрісóреа, шї
апої алта кѣ даѣ материалѣ челѣ маї ефїнѣ
пентрѣ скріере, пекѣндѣ хѣртїѣ с'ар стрїка преа
тѣлтѣ шї ла 'нчепѣтѣ маї не нїмїка, шї аша
с'ар грѣтѣдї пѣрїпїї кѣ о кїелтѣеалѣ, кареа
се пóте 'нкѣнцїѣра.

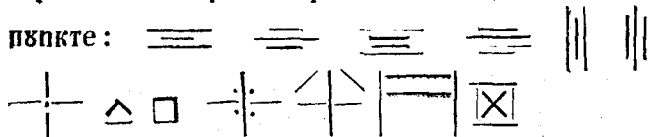
Їнаїнте де тóте тревѣїе депрїншї бїне шко-
ларїї кѣ їнсемпѣїїїнеа кѣвїнтелорѣ: сѣсѣ,
жосѣ, дреапта, стїнга. Пѣпѣкѣндѣ нѣ се
ва 'нкредїнда їнведѣторѣл, кѣ школарїї тоцї
счїѣ не деплїнѣ, че сѣнтѣ ачеле ворбе, їнде-
шертѣ ва 'нчепе скріереа. Спре а се конвїнѣе,

И ва фаче съ рѣдѣе тѣна дрѣптѣ, тѣна стѣнгѣ,
 съ пѣпѣ кѣндѣ зна, кѣндѣ алта кѣндѣ не окѣл,
 зтерѣл ш. а. дрѣптѣ, кѣндѣ не челѣ стѣнгѣ, съ
 рѣдѣе тѣна ѣнсѣсѣ, съ о плече ѣнжосѣ ш. а.
 Скрѣереа ѣнсашѣ се 'нчепе кѣ пѣпктѣл. Инвѣдѣ-
 торѣл фаче не таблѣ зпѣ пѣпктѣ шѣ провѣкъ маѣ
 пре зпѣл, маѣ пре алтѣл дѣнтре школарѣ, съ
 еасѣ афарѣ съ-лѣ факѣ шѣ еѣ; апоѣ командѣ,
 съ-лѣ факѣ тоѣ не тѣблѣде сале. Апоѣ маѣ
 фаче ѣнв. зпѣ пѣпктѣ ѣн лѣнеъ орізонталѣ
 (облѣ 'наѣнте) дела стѣнга спре дрѣпта, шѣ
 школарѣ асеменеа не тѣблѣде. Апоѣ ѣнкѣ зпѣлѣ.
 Шѣ ѣнкѣ зпѣл. Акѣм се стерѣе, че с'аѣ скрѣсѣ,
 шѣ ѣнв. фаче маѣ тѣлте пѣпкте ѣн депѣртаре
 егалѣ (де опотрѣвѣ) зпѣл де алтѣл. Школарѣ
 факѣ асеменеа. Апоѣ вѣнѣ дѣвѣ шѣ трептатѣ
 маѣ тѣлте пѣпкте ѣн лѣнеъ вертѣкалѣ сѣѣ
 перпендѣкѣларѣ (де сѣѣ ѣн жосѣ), шѣ
 бѣѣдѣ ле факѣ не тѣблѣде. ѣн сѣѣршѣтѣ вѣнѣ
 фѣгѣре ѣѣмле компѣсе дѣн пѣпкте.

Фѣкѣндѣле бѣѣдѣѣ тѣте ачестеа, ѣнв. еспрѣме
 ѣн кѣтева кѣвѣнте бѣкѣрѣа сеа, кѣ еѣ сѣѣѣ фаче
 пѣпкте аѣа фрѣтѣсе. Ачѣста арѣ фѣ трѣ-
 пѣта д'ѣнтѣѣѣ а скрѣереѣ.

Апъсьндѣ крета пе таблѣ шѣ трѣгѣндѣ тѣна
 маѣ департе, се пасче лінеа. Інв. фаче о лінеѣ
 оризонталѣ, демѣндѣ а о черка школаріѣ кѣ де-
 метѣл ѣн аерѣ, апоѣ провѣокѣ, ка шѣ ла пѣнкѣтѣ,
 ѣнтѣѣ пре кѣѣѣва школарѣ съ о факѣ ла таблѣ,
 ѣн ѣрѣтѣ тѣтѣ класа, съ о черче пе тѣблѣде.
 Акѣт ли се спѣне, че аѣ фѣкѣтѣ еѣ шѣ кѣ о
 асѣелѣѣ де трѣсѣрѣ се пѣтесче лінеѣ. Се
 факѣ лінеѣре оризонтале маѣ скѣрте, маѣ лѣнѣѣ,
 пе команда ѣнвееѣторѣлѣѣ, ѣнченѣндѣсе шѣ сѣѣр-
 шѣндѣсе тѣте деодатѣ (ѣна! стаѣѣ!),
 ѣн сѣѣршѣтѣ де-а латѣл таблѣѣ шѣ а тѣблѣделѣрѣ,
 маѣ ѣнтѣѣ деѣре стѣнга ѣре дрѣпта, апоѣ
 деѣре дрѣпта ѣре стѣнга, апоѣ де ѣѣѣ лѣ-
 жоѣѣ, де жоѣѣ ѣнѣѣѣѣ; дѣѣѣ лінѣѣ, че фѣѣѣ ѣна
 пе лінѣѣ алѣа ѣн деѣѣртѣре деопѣтрѣѣѣ, лінѣѣ
 паралеле ($\equiv$ ||), трѣѣ лінѣѣ паралеле; лінѣѣ
 местекате кѣ пѣнкѣте, лінѣѣ де лѣнѣѣѣѣ фе-
 лѣрѣте шѣ фѣѣѣрѣ ѣшѣре коѣѣѣсе дѣн лінѣѣ шѣ
 пѣнкѣте:

Аѣѣста арѣ фѣ трѣпта а дѣѣѣ а скрѣереѣ.

Пѣн'акѣт авѣрѣѣтѣ пѣѣѣ лінѣѣ ѣблѣ. Інв.
 ва трече ла лінѣѣеле стрѣѣѣѣѣ, фѣѣѣндѣ ѣна
 ѣблѣ шѣ ѣна стрѣѣѣѣѣ лѣнѣѣ' олалѣѣ || шѣ а-

ретъндѣ школаріорѣ деосевіреа între amîndóхъ. Лінеа стрімба пѣ терце пічі обля 'п сѣсѣ, пічі обля 'п жосѣ, чі се гъвънесче (кѣфъндѣ, пѣп-течесче) ла міжлокѣ, орі спре дрѣпта) орі спре стінга (, орі інсѣсѣ $\cap$ орі інжосѣ $\cup$). Бъіеціі маі ѣптыѣ факѣ тóте ачесте лінії стрімба кѣ децѣтѣл ін аерѣ, апоі кѣ стімѣл пе тѣблїде. Апоі віпѣ лінії óбле кѣ стрімба інтр'ѣна ($\overline{\quad}$ $\overline{\quad}$), ін сѣіршітѣ черкѣл ротъндѣ $\bigcirc$ ші лѣпгѣреѣ $\bigcirc$. Ачѣста арѣ фі треапта а треіа а скріереі.

Акѣм ѣрмеазѣ лініеле 'п сѣсѣ ші 'п жосѣ інлѣѣптрѣл лініелорѣ паралеле. Лініеле паралелс — , între каре аре сѣ скріе бѣіатѣл літереле, і ле траѣе інв. де-а латѣл тѣблїдеі кѣ ѣпѣ кѣіѣ де фіерѣ, кѣцітѣ орі алтѣ чева аскѣцітѣ, ка се ретѣпѣ сѣпате 'п тѣблїцѣ; кѣчі а траѣе лінії пóхе де кѣте орі се ва скріе, кіарѣ ші кѣндѣ лѣкрѣл ачѣста л'арѣ фѣче бѣіеціі, арѣ інгіді преа мѣлтѣ тімпѣ. Аша інсѣ се трагѣ одатѣ пентрѣ тотдеѣна. Чеа д'ѣптыѣ депріндере де фелѣл ачѣста е, а фѣче лінеа 'п сѣсѣ) ші лінеа 'п жосѣ (лінеа фінѣ ші лінеа таре) ші а ле імпреѣна амîndóхъ ла олалтѣ, ші аша маі департе. Лінеа фóрте мѣлтѣ ва ажѣторі пре 'п-вѣд. дареа тактѣлї (тактатѣл). Тóтѣ мѣіестріа

тактаѣлѣ се кэпрінде інтрѣ ачееа, къ 'нвед.
komandézъ ші школарії скріѣ не komandъ, кэм
калкь солдаціи не довѣ; ші анѣме тотдѣзна ла
трацереа încăсѣ, (ла лінеа фінѣ) се зіче: знѣ!
ла трацереа 'нжосѣ (ла лінеа таре) се зіче: дої,
с. е. знѣ! дої! знѣ! дої! Komanda пен-
трѣ скімбаре ші о потѣ да ші вѣедїи іншішї,
скріиндѣ ші пѣмерѣндѣ кѣ класа інтрѣгѣ: знѣ-
дої! знѣ-дої! знѣ-дої! — Фолосѣл тактѣрей
сѣѣ алѣ такттаѣлѣ е ачала; кѣчі 1) школарії се
окзпѣ таре ші прїп ачѣста ретѣнѣ віої ші де-
сченді тотѣ тімпѣл скрієрей; 2) се 'нвѣдѣ ре-
гѣларитате, непотїндѣ нічі алерга 'наїнте, нічі
ретѣнѣ 'ндѣрѣнтѣ кѣ фачереа літерелорѣ; 3)
пѣ потѣ нічі вѣедїи чей маї слѣвѣді сѣ ретѣнѣ
їп ѣрма челоралалці, кѣчі тактѣл ії траце оре-
кэм кѣ сіла, ші аша требѣе сѣ стеа тóтъ класа
інтр'ѣна лекціѣне. — Кѣ пѣціпѣ остепѣлѣ ва
афла ші їнв. челѣ некѣпоскѣтѣ кѣ скрієреа пе
тактѣ, кѣ фіѣкаре літерѣ се нóте адѣче ла ре-
гѣле тактіче.

Depinderile de пън' ачї сѣнтѣ темейл а
тотѣ скрієреа четеацѣ шї плѣкѣтѣ. De а-
чєєа їпв. сѣ зѣбовѣскѣ ла депїnderїл ачєстєа
шї алтєлє дорѣ асєтєнєа атѣта, пѣпѣкѣндѣ тоцї

школаріі ле ворѣ счі къ ѡшхретате ші сігхранцѣ. Алергъндѣ інв. престе ачесте темейрї преа іхте, маї тързіѣ пічі не лінгѣ сілінцѣ індоітъ ші інтрейтѣ пѣ ва маї потѣ схпліні скъдереа дела 'нчепѣтѣ. Дар петрекіндѣ мѣлтѣ тімпѣ къ ачесте інчепѣтѣрї, съ аібѣ грїжѣ де алтѣ парте, ка съ пѣ се хрѣскѣ школаріі де скріере, чееаче негрешітѣ арѣ хрта, дѣкъ тімпѣл скріереї арѣ цїне преа мѣлтѣ (ла 'нчепѣтѣ престе $\frac{1}{2}$ ѡрѣ) ѡрї дѣкъ інв. ін тімпѣл ачеста с'ар арета моле ші сомхросѣ.

Счііндѣ бѣіедїі кѣте с'аѣ аретатѣ пѣп' ачі, аѣ інвінсѣ гревѣтѣїле челе маї тарї ла скріере; акѣм ле ва спѣне інв. къ фацѣ веселѣ ші ѡрекѣм сервѣторѣскѣ, къ портѣндѣсе аша віне, ін ѡра хртѣтѣѡре потѣ адѣче карта. Кѣм аре а се пѣрчеде атѣпчі, аратѣ партеа спецїалѣ ла фіѣ-каре пѣмерѣ де лекціѣне а Абѣдарїѣлї.

VI.

Арітметїка.

Де есте а се 'нведа ші Арітметїка ін класа прїмарѣ а шкѣлеї попѣларе, — деспре ачееа пѣ маї е 'ндоїелѣ; къчі деакѣ е, ка копїлѣл съ-шіінсѣ-

шѣскъ ѿ школы популаръ дестеритатеа, де а
 сокоті къ леснічѣне ші сігхритате проблемеле,
 че се черѣ ѿ вѣацъ, аної требѣе съ 'нчѣпъ кѣтѣ
 се поѣте де тѣмхріѣ. Алѣ 'нребаре ѿнсъ е
 ачѣеа, къ каде-се, а прѣимі Арітметіка ші 'н Абѣ-
 даріѣ? ѿ прѣвѣнда ачѣста е маре деосевѣре ші
 ѿ Абѣдаріеле чертѣне: ѿтр'ѣпеле се аѣлѣ,
 ѿтр'алтеле нѣ. ѿ Абѣдаріѣ де фѣцъ с'ѣ прѣ-
 мѣтѣ кѣтева тѣлѣе ші дѣн Арітметікѣ, парте
 пѣтрѣ ка ѿнв. съ поѣтъ ведѣ барѣм кѣтѣ де
 кѣтѣ калеа, пе карѣа съ пѣрчѣдѣ, ка ѿнвѣдарѣа
 Арітметічѣ съ адѣкъ фолосѣл черѣтѣ, парте
 пѣтрѣка вѣѣпѣі, чѣеачѣ аѣ вѣзѣтѣ ші азѣтѣ ші
 фѣкѣтѣ ѿ школы, съ аѣле ші 'н Абѣдаріеле сѣле
 ші аша съ аѣѣ ѣрекѣм хрѣ фѣлѣ де проѣтеа
 ѿ ачѣсте тѣлѣе.

А десѣшѣра аѣ методіка Арітметічѣ ѿ
 тоате пѣрѣѣе еѣ, аѣ трѣче прѣсте марѣпеле
 ачѣстеі кѣртѣчеле; де ачѣеа пе рѣстрѣнѣмѣ ші
 аѣ нѣмаѣ ла кѣтева поѣѣе тѣнѣдѣкътоаре.

Дѣкрѣл прѣпѣналѣ е, ка вѣѣатѣл съ-ші кѣш-
 тѣе о іѣѣ кѣарѣ десѣре нѣмерѣ. Ачѣаста
 ѿнсъ о ва аѣеа нѣмаѣ атѣпѣі, кѣндѣ ва вѣѣеа,
 кѣм дѣнаѣтеа ѣкѣдорѣ лѣ се пасѣѣ, аша зѣкѣндѣ,
 нѣмерѣі хрѣл дѣнтр'алѣл. Дѣѣ къ ачѣастѣ дес-
 фѣшѣрѣе ва 'нчѣе 'нвѣдѣторѣл. Нѣмерѣл 1.

е фундаментъл тѣхнорѣ пѣмеріорѣ. Че е дар 1? ачѣста е лѣкрѣл чел д'ѣнтѣѣ алѣ інстрѣк-
 ціѣнеі. Іпв. пѣрчѣде ші ачі дѣпѣ metoda in-
 тѣітѣвѣ, арѣтѣндѣ школаріорѣ хнѣ деѣетѣ, фѣ-
 кѣндѣ о лѣнеѣ не табла школаеі ші черѣндѣ
 ачѣеаші ші дела еі. Адѣхгѣндѣ ла хнѣл інкѣ
 хнѣл, се факѣ доі (||, 2); лѣхндѣ din доі
 хнѣл, рѣтѣне хнѣл; ішпѣрѣндѣ доі (крѣчері,
 дѣхѣ мере, дѣхѣ пѣчі, дѣхѣ пѣне ш. а.) іп
 дѣхѣ пѣрѣі, се вѣне ла хнѣл хна, ла челалалтѣ
 іар хна; пѣнѣндѣ хна де дѣхѣ орі, се факѣ дѣхѣ;
 пѣнѣндѣ дѣхѣ одатѣ, сѣнтѣ дѣхѣ. Ші аша кѣ
 пѣмеріі хнѣл ші доі аѣ інѣѣатѣ пре копіі, фі-
 ресче фѣрѣ де а ле спѣне пѣтеле ачѣсторѣ лѣ-
 крѣрі, тоате патрѣ спѣіеле де Арітметікѣ, а-
 дікѣ: Adісіѣнеа, Сѣбтракціѣнеа, Мѣлтіпліка-
 ціѣнеа ші Дівісіѣнеа сеаѣ Адаѣѣереа, Імпѣѣіпа-
 реа, Іммѣѣіѣіреа ші Імпѣрѣіѣіреа. Адѣхгѣндѣ ла
 доі інкѣ хнѣл, се факѣ треі; треі дарѣ е егалѣ
 (=) ||+| сеаѣ |++| сеаѣ |+||. Акѣм іа-
 рѣ ка ла доі; лѣхнд din треі хнѣл, рѣтѣнѣ доі;
 лѣхндѣ din доі доі, рѣтѣне нѣмѣкѣ (0); лѣхндѣ
 din треі доі, рѣтѣне хнѣл ш. а.; пѣнѣндѣ хнѣл
 де треі орі, се факѣ треі; пѣнѣндѣ треі одатѣ,
 сѣнтѣ треі ш. а.; імпѣрѣндѣ треі іп треі пѣрѣі,
 се вѣне не фѣѣ кѣре парте кѣте хнѣл; імпѣр-
 ѣндѣ треі іп дѣхѣ пѣрѣі, се вѣне маі ѣнтѣѣ

не фѣкаре парте кѣте зпѣл, шѣ маѣ ретѣне
 зпѣл. Че е де фѣкѣтѣ? Зпѣлѣ ѣпкѣ-лѣ ѣмпѣр-
 цѣмѣ ѣн дѣѣзѣ пѣрцѣ, шѣ аша се вѣне ла зпѣл о жѣ-
 метате ($\frac{1}{2}$) шѣ ла челалалтѣ ѣарѣ о жѣметате.
 Зпѣл ѣнтрегѣ авѣсе де маѣпѣпѣнте; маѣ кѣпетѣндѣ
 акѣм ($\frac{1}{2}$), ва авѣа зпѣл шѣ жѣметате ($1\frac{1}{2}$); ва
 сѣ зѣкѣ: ѣмпѣрцѣндѣ треѣ ѣн дѣѣзѣ пѣрцѣ се вѣнѣ
 ла фѣкаре парте кѣте зпѣл шѣ жѣметате. Еакѣ
 ачѣ шѣ ѣнчѣпѣзѣл фѣрѣпѣерѣлорѣ! Аша ва пѣрчѣде
 ѣнв. кѣ фѣкаре пѣмерѣ деосѣвѣтѣ пѣпѣ ла 10,
 адѣзгѣндѣ, ѣмпѣзгѣпѣндѣ, ѣмпѣзгѣпѣндѣ, ѣмпѣр-
 цѣндѣ ла фѣкаре кѣ тоцѣ пѣмерѣ де маѣ пѣпѣнте.
 Прѣсте пѣчѣ зпѣ дѣн ачѣсте 10 трѣпте сѣ пѣ
 треакѣ ѣнв., пѣпѣ кѣндѣ пѣ се ва копѣвѣнѣ, кѣ
 тоцѣ шѣоларѣ сѣѣзѣ тотѣ, че сѣ'аѣ лѣкратѣ. Е-
 сѣмплѣле, че се десѣлагѣ, се лѣкрѣ тотѣдѣзпѣ
 маѣ зѣпѣѣѣ ѣн канѣ, апѣ пѣмаѣ, ка пѣнтрѣ аде-
 верѣпѣ шѣ 'пѣтрѣпѣ, се факѣ шѣ пѣ тавѣлѣ. ѣн
 сѣфѣрпѣтѣ ажѣзгѣндѣ ѣн модѣл арѣтатѣ пѣпѣ ла
 10., ворѣ пѣпѣ бѣѣерѣѣ, атѣтѣ сѣпѣзгѣрѣцѣ, кѣтѣ шѣ
 кѣ тоцѣ ла олалтѣ (ѣн корѣ) пѣмерѣ 1. пѣпѣ ла
 10. ѣн рѣндѣл лорѣ трѣпѣтатѣ, адѣкѣ ворѣ пѣме-
 ра; чѣеачѣ ва фѣ акѣм фѣоарѣте зпѣорѣ. Дѣпѣрпѣ-
 дѣрѣа ачѣста о кѣпѣрѣнде тѣвѣлѣца зѣпѣѣѣа дѣн Абѣ-
 дарѣѣ; кѣ фѣлѣосѣ се ворѣ потѣа ѣнтрѣвѣѣнѣца акѣм
 шѣ тѣвѣлѣцѣле адаѣдѣрѣѣ, а 'мпѣзгѣпѣтрѣѣ, а 'м-

тълдїреї шї а 'мпърдїреї дїн капетъл Абддарїх-
лї, парте пентрѣ въвїошареа 'пведѣмїнтѣлї,
парте пентрѣ вътїпърїреа челорѣ въвекате; кѣ
ростїреа ачелора се ва фаче акѣм меканїсмѣ, шї
ка съ-лѣ пѣмїмѣ аша, папагалїсмѣ, акѣта пѣ
маї е де темѣтѣ, кѣчї въїедїї счїѣ, че зїкѣ шї
че факѣ.

Асеменеа трептатѣ ва пѣрчедє във. шї кѣ
пѣтерїї дела 10. пѣпѣ ла 100., лѣндѣ маї въ-
тѣїѣ пѣмаї зечїле, апої зечїле шї вънїмеле шї фѣ-
кїндѣ депрїндерїле асеменеа дїн тоте патрѣ спе-
чїеле, маї вътѣїѣ въ капѣ, апої пе таблѣ шї пе
тѣблїде. Лїнеамїнтеле ачестеї пѣрчедерї ле кѣ-
прїндѣ челе дѣѣтѣ тѣблїде дїн въртѣ дїн Абдда-
рїѣ. Престе сѣтѣ парте пѣ е кѣ скопѣ ка съ се
треакѣ въ апл д'вътѣїѣ, парте регѣлеле де ачї
'пколо се потѣ десѣвъшѣра дїн челе де пѣп'акѣм,
парте въ сѣвршїтѣ ретѣпѣ а се пертракта маї пе
ларгѣ въ методїка спецїалѣ а Арїтметїчеї.

VII.

Географїа

въ класа прїмарѣ аре съ се тѣрпїнескѣ пѣмаї
пе лїнгѣ депрїндерїле вътѣїїве; въ прївїнга а-
чааста класа вътѣїа шї-а плїнїтѣ даторїнга,

деакъ а фъкътѣ пре школарѣ къпоскъцѣ къ окъ-
пъчѣнїе оаменїлорѣ (деприндера 19), къ по-
цѣнїе: сатѣ, орашѣ, четате, тѣргѣ (депр. 36)
колїнѣ, деамѣ, мѣнте, рїѣ, їсворѣ, лакѣ, ма-
ре (депр. 14) ш. а., къ анімалеле шї плън-
теле челе маї їндатїнате (депр. 23—29),
къ плъцїе лѣмеї (депр. 32), къ попоа-
реле челе маї къпоскъте (депр. 20). Їн
прївїнда чѣста дїн ѣртѣ съ ворѣсѣкъ їнв. къ
маре модерацїне, съ енѣтере пѣмаї пѣрцїе
челе вѣне але фїекѣрѣї попорѣ, шї съ се фе-
реаскъ де грешеала ачееа, їн кареа лесне кадѣ
маї къ сѣмѣ їнвекѣторї тїнерї, карї врїндѣ съ дес-
чепте їн копїї сїмѣѣ нацїоналѣ, прїн ресопѣрї
песокотїте шї глѣме ѣшѣреле арѣнкѣ їн сфїн-
ценїеле їнїмелорѣ копїлѣресѣї ѣра кътрѣ чеї де
алѣ орїцїне шї лїмѣѣ;—ѣра, кареа апої, пре-
към стрїкъ тѣчїзнеле челе маї фрѣмоасе семепѣ-
тѣрї, аша поѣте роѣде шї нїмїчї їн ачеле їнїмї челе
маї повїле сїмѣемїнте ѣмане шї крестїне.

VIII.

Історїа

їнкѣ ам пѣтерат'о їнтре обїентеле де 'пве-
цемїнтѣ але шкѣлеї попѣларе, пѣ ка къндѣ їнсѣ

съ фіѣ ші съ ретѣпѣ хпіка tendіngъ a
іпведѣторѣхѣ!

IX.

Фісіка ші Історіа патѣреі.

Ші кѣпосчінца патѣреі се чере дела шкóла
попѣларѣ, де ші пѣмаі іп челе маі де фрѣнте лі-
пеамінте. Іп класа прімарѣ ші ачестѣ обіентѣ де
іпведѣмінтѣ аре а се адѣче іп легѣтѣрѣ кѣ де-
пріндеріле інтѣітіве, каре концінѣ аст-
фелѣ де матеріѣ іп маі тѣлці пѣмері, прекѣт:
16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 31, 33, 34.

X.

Кѣптарѣа

Іп класа прімарѣ се ва тѣрціні іп челе бісері-
чесчі не ліпгѣ респѣнсѣріле ла Літѣрціѣ ші не
ліпгѣ челе маі сімпле ші маі індатінате тро-
паре дела серѣѣторіле челе маі де прѣсте апѣ,
прекѣт: „Насчѣреа та Хсе Домнезеѣл пострѣ,
„Іп Іорданѣ вотеѣндѣте тѣ Дóмне,“ „Хс аѣ
іпвііатѣ,“ Біне есті кѣвінтатѣ Хсе Дзеѣл по-
стрѣ“ ш. а, ка іп модѣл ачѣста копії де тім-

пярїх сѣ їнтре їн соціетатеа вісерічэскѣ шї сѣ се
 фаміліарісезе кѣ віеаца реліціосѣ а пѣрїнцилорѣ сеї
 Дїн поесїа профанѣ, („лѣтмэскѣ“) їнкѣ сѣ алеагѣ
 їнв. кѣтева піесе потрївіте, скѣрте шї кѣ мелодїї
 сїмпле. Каре піесе анѣте арѣ потэ їнсѣ сѣ окѣпе
 ачестѣ локѣ, тѣртѣрісескѣ, кѣ їнсѣтї нѣ сїѣ; кѣчї
 черкѣндѣ кѣ deadїнсѣл дѣпѣ астфелѣ де кѣнтече,
 н'ам афлатѣ маї нїмїка, че сѣ фїѣ потѣтѣ прїїмї
 їн Абддарїѣ; кѣчї лѣкрѣрї аша сїміте, кѣт е d.
 e. „Кѣнтареа дїмїнедеї“ орї аша лѣнцї шї лате
 шї апѣтосе, кѣт е: „Еатѣ, еат' аѣ сосїтѣ їарѣ
 тѣлѣ дорїта прїмѣварѣ“ ш. а. де фелѣл ачеста
 нѣ те потѣї їндѣплека а прїїмї. Маї потрївіте
 шї с'арѣ пѣрэ піесе, кѣт сїнтѣ: „Мѣї Тѣтаре,
 дїне-цї калѣл!“ дела Александрї, строфа д'ѣн-
 тѣїѣ (дар нѣтаї ачееа!) дїн „Мѣлѣ е дѣлче
 шї фрѣтосѣ лїмба, че-о ворѣїмѣ!“ дела Сїонѣ
 шї алте кѣнтече вїї шї ѣшоре кѣ кѣпрїнсѣ дїн
 їсторїа надіѣнеї шї а патріел, дїн апотїмпѣрї,
 дїн лѣтеа фавѣлелорѣ, дїн окѣпѣчївїле оме-
 нїлорѣ. Поесїї, кѣт е „Пе о стїнкѣ неа-
 грѣ“ дела Болїтїнеанѣ орї „Dormїдї їн па-
 че ѣтѣре!“ дела Мѣрешанѣ сѣнтѣ парте преа
 лѣнцї, парте преа сѣлїме пентрѣ копїї мїчї. Ла
 тотѣ 'нтімплареа алеѣереа ѣпорѣ поесїоре по-
 трївіте кѣ вїрста Абддарїстїлорѣ атѣтѣ їн тестѣ,
 кѣтѣ шї їн мелодїѣ, ва фї аневоїѣ. Чїне нїарѣ

da знѣ вѣкетѣ де асѣелѣ де флоричеле, ші-арѣ
кѣстіга знѣ мерітѣ маре пентрѣ школа ші пре-
сте тотѣ пентрѣ кѣлтѣра попорѣлѣ.

Кѣтѣ пентрѣ інвѣцареа знеі кѣнтѣрі, ачееа
тотдезна маі знтѣй съ се 'пзеде де ростѣ, ші інкѣ
пѣ пѣтаі о строфѣ, чі тотѣ тестѣл, апоі пѣтаі
съ кѣнте інв. інпайте ші вѣіеціі дѣпѣ елѣ. Маре
прецѣ съ се пѣне пе кіарітатеа гласѣлѣ, ші інв.
съ пѣ копчѣдѣ, ка кѣнтареа, ачестѣ дарѣ маре до-
мнезеескѣ, съ деценерезе інтр'о свіерѣтѣрѣ регѣ-
шіторе орі інтр'знѣ дондѣлѣ пе пасѣ песѣферіблѣ;
престе тотѣ съ стѣрѣіеаскѣ, ка кѣнтареа съ девіпѣ
знѣ элементѣ де новілісаре ші кѣлтѣрѣ, спре чееа-
че се пѣре а фі менітѣ дела інсѣші Zidіторѣл.

XI.

Десемпѣл.

Кѣткѣ дела о шкоалѣ попѣларѣ віне 'пток-
мітѣ се чере ші десемпѣл, челѣ пѣцінѣ ін челе
маі прінціпале лінеамінте, се доведесче атѣтѣ
прін інфлѣінга чѣа маре, че о аре ачѣастѣ де-
стерітате асѣпра спірітѣлѣ престе тотѣ (кѣчі
десемпѣл ші кѣнтареа репресентѣ ін шкоала
попѣларѣ артеа ші дѣстеантѣ ші кѣлтівѣ
ін школарі сімѣлѣ фрѣмосѣлѣ), кѣтѣ мі прін
требѣінга чѣа маре, че о аре орі ші чіне де

а-ші десетна кѣтаре орі кѣтаре лѣкрѣ, фїѣ ба-
рем пѣтаї о зпеалтѣ де агрономїѣ орі месес-
ріѣ. Пѣпѣкѣндѣ їнсѣ обїептѣл ачеста пѣ ва фї
прїїмітѣ, дѣпѣ кѣм мерїтѣ, їн програма препѣ-
randїелорѣ, пѣп'атѣпчї пѣ се поате чере дела
шкоалеле повѣларе; кѣчї зптїѣѣ требїе семе-
патѣ, апої пѣтаї сечератѣ. Пѣпѣ атѣпчї лїпса
ачеаста аре де а о сѣплїні дѣпѣ потїпцѣ їнвек-
прїп калїграфїѣ.

Партеа спецїалѣ.

Дѣпѣ потїделе ачестеа ѣенерале їнтродѣкѣ-
тѣре не потгорїмѣ акѣм ла спецїалѣ шї лѣзмѣ бѣ-
кѣдїле дїп Абѣдарїѣ пѣмерѣ де пѣмерѣ.

1.

Пентрѣ че їнчепетѣ кѣ лїтереле чїріліче чї-
віле, кѣ лїтереле мїчї шї кѣ вокалеле, ам аре-
татѣ маї сѣсѣ сѣѣт IV. Чеа маї сїмпль вокалѣ,
їн скріере шї тїпарїѣ, е і; дїп еа прїп скїмба-
реа пѣпкѣлѣ кѣ черкѣфлесѣл (^) се фаче і, шї
лѣсѣндѣ афарѣ шї пѣпкѣл шї черкѣфлесѣл шї
фѣкїндѣ зпѣ окїѣ їн еа, се пасче е; ачесте треї
лїтере сѣптѣ окѣпѣчїзне де ажѣпсѣ пентрѣ о ѣрѣ.
Дѣпѣ челе зїсе ла скріере лїтера зптїѣѣ се
скріе де 'пв., дїпїндѣ школарїї окїї аїптанї ла

таблѣ; бѣіеціі скріѣ маі ѣнтѣѣ кѣ децетѣл іп аерѣ, апоі не тѣміде, тактѣндѣ іпв. ѣнѣл-доі, ѣнѣл-доі! Не алѣ доілеа „доі!“ адіктѣ каде нѣпктѣл. Асеменеа і ші е; апоі се іпвацѣ форма лорѣ чеа тіпѣрітѣ. Репедіріме ачесторѣ треі літере ші а-местекареа лорѣ ѣна пріп алта сѣнтѣ пентрѣ маі ѣна іптіпѣріре.

2.

Ачі се кѣпріндѣ челелалте патрѣ вокале о, а, ѣ, ѣ, ріндѣіте дѣпѣ леспічіѣнеа скріереі лорѣ.

3.

Тоате 7. вокале, маі ѣнтѣѣ местекате, апоі іп ріндѣл лорѣ челѣ іпдатіпатѣ; тотдеодатѣ ші і ші ѣ ка семівокале (і ші ѣ сѣртѣ).

4.

Доѣ вокале ростіте ла олалтѣ (діфтонці); é ші ó = еа ші оа. Треі вокале 'іпреѣпате (тріфтонці) парте сѣнтѣ рарі, парте пѣ факѣ пічі огрѣтате. Се 'іцеледе де сіне, кѣ пре-тѣтіндеі се ѣрмѣзѣ кѣ ла пѣтерѣл 1. Ачі се поате фаче о репедіре іп скрісѣ ші іп чітітѣ.

5

Кѣ пѣтерѣл ачеста іпчепѣ консѣпѣнтеле; чеа маі сімплѣ пентрѣ скріере е n. Nainte de

а се чіті, се скріе тóтъ окъпъчїзнеа, шї се чї-
тесче че с'аъ скрісѣ. **Інв.** аре грїжъ, ка съ
се 'птіпърéскъ вїне їн мїнтеа школарїлорѣ а-
тътѣ сѣнетѣ, кътѣ шї форма ачестѣї п. Акъм
вїне чїтіреа; кѣ конс. п сѣнтѣ легате ачі кътѣ
се пóте тóте вокалеле, каре бѣіеції ле кѣ-
поскѣ de маї паїнте, шї аша пѣмаї декътѣ,
спѣнїндѣлїсе сѣнетѣ лѣї п ('п), ворѣ потеа
чіті. Ка моделѣ оарекъм шї ка о ажѣторїнцѣ
а меморїеї копїлорѣ с'а пѣсѣ ла фїѣкаре
конс. хнѣ кѣвїнтѣ, че се 'пчепе кѣ дїнса, шї с'а
тіпърїтѣ їн мїжлокѣ рїндѣлѣї кѣ літере маї тарї.
Копїлорѣ лї се ворѣ пѣреа ка пісче табле пе касе,
ка съ сѣ счіе, чїне локѣіесче аколо. Кѣвїнте
маї пѣдїнѣ кѣпоскѣте бѣіецілорѣ ворѣ фї пеаха=
зѣпада шї паїа=корабіа.

Сїабеле їн тóте окъпъчїзнїле, каре цїп-
тескѣ ла кѣпóсчереа літерелорѣ, (пѣпъ ла окъп.
29 ескїсївѣ) сѣнтѣ десфѣкѣте хна де алта пеп-
трѣ їнлесїреа чїтіреї; регѣлеле челе маї де
фрѣнте ла рѣтпѣреа сїабелорѣ, прекъм се счіе
дїн Граматїкѣ, сѣнтѣ ачестеа:

1) дóхъ (орї треї) вокале, каре формéзъ
дїфтонгѣ (орї трїфтонгѣ), ретѣнѣ їмпрехпате (лѣѣ,
таїѣ); дѣкѣ пѣ формéзъ дїфтонгѣ, се десфакѣ
(лѣ хлѣ, тѣ іа тѣ).

2) о конс. între dǒxъ вокале се găne de вокала ȝrȝtǒре (ка **Съ**, а **Нъ**).

3) dǒxъ орі треі конснпнте, каре потѣ ста ла 'нчепѣтѣл ȝnȝі кѣвѣнтѣ, ла мѣжлокѣ ретѣнѣ їмпрезнате (ка **пръ**, **о** **сте**, **о** **Блѣ**, **ав-**
стрі а). Пр, ст, бл, ші стр потѣ ста ла 'нчепѣтѣл кѣвѣнтелорѣ. Еар dǒxъ орі треі конс., каре нѣ потѣ ста ла 'нчепѣтѣл ȝnȝі кѣвѣнтѣ, ла мѣжлокѣ се деспартѣ; прекѣтѣ: **мѣр** **те**, **ар-**
кѣл, **ѣн** **ѣерѣ**. (рт, рк, нѣ нѣ потѣ ста ла 'нчепѣтѣл кѣвѣнтелорѣ).

НБ. Їн прівѣнда чѣстѣ дѣн ȝrȝtȝ регѣла нѣ е токмаі стрѣктѣ, чі се фѣче аѣатере кѣ конс. **mn** (**do-mnѣл**) ші пареле **пс**, **км**, **гм**.

4) Кѣвѣнтеле **комнѣсе** се десфакѣ дѣпѣ **комнѣсечѣнеа** лорѣ; **d. e. dec** **Бѣнѣ** нѣ се ва скріе де **сБѣнѣ**, кѣ тѣте кѣ сѣ потѣ ста ла 'нчепѣтѣл кѣвѣнтѣлѣ, чі **dec** **Бѣнѣ**, **пентрѣ** кѣ е **комнѣсѣ** **din dec** ші **Бѣнѣ**.

5) ѣ ші **і**, фѣндѣ семѣвокале, нѣ **formѣзѣ** сѣлаѣ деосевѣте; **d. e. нѣ** **dor-mѣ** ші **dor-mѣ**, чі **dormѣ** ші **dormѣ**.

Ла тѣте ачестеа ва фѣче атентѣ їнв. їн **декѣр-**
ѣереа їнвѣѣтѣнтѣлѣ ші пре школарѣ, карѣ пѣлѣ ла окѣп. 29. їнкѣ ворѣ скріе кѣвѣнтеле тѣтѣ десфѣкѣте їн сѣлаѣе.

Бѣятѣл пѣп'акѣт а **datѣ** де **пѣнѣтѣ** (.) ші

комъ сеаѣ віргълъ (,). Інв., дѣкъ нѣ іа спѣсѣ
de маї пайнте, їи ва спѣне акѣм пѣмеле шї ін-
семпѣчїѣнеа ачесторѣ семне, шї престе тотѣ їлѣ
ва дѣда а респекта ачесте семне ла чїтіре. Ка
семпѣ поѣ се гѣсесче ачї семпѣл ескїѣмѣчїѣнеї
(!); прїп елѣ се аратѣ о ескїѣмаре сѣѣ стрї-
гаре (порѣпчїре, доженїре, сѣѣтѣїре, поф-
тїре ш, а).

6.

Din n се формѣзѣ m прїп пренѣперѣа зпѣї
пїчїорѣ; се 'нѣелеѣ de сїне, къ ла скріере,
афлѣндѣ їнв. шї алте кѣвїнѣеле формате къ лі-
тереле кѣпоскѣте, де ва потѣ їнтрѣвїнда шї ачелеа
шї нѣ ва авѣ а се тѣрѣїї пѣмаї ѣе лїнгѣ челе
dın Авѣдарїѣ.

7.

Некѣпоскѣтѣ арѣ потѣ фї копїїлорѣ кѣвїнтѣл
а неѣаа тѣгѣдѣї. — Репетїїѣне їн скріере шї
чїтіре!

8.

Зпѣ г къ дѣзѣ пїчїоаре е п. — Пїпѣл, де
каре зпїї копїї, маї къ сеатѣ не ла шесѣрї,
нѣ ворѣ фї азїтѣ, е зпѣ фелѣ де брадѣ.

9.

ш сѣнтѣ треї ї легаїї зпїї de алїї, пѣмаї

фъръ пѣкте. — Че е паша? ворѣ счі маї тоді
копії: хпѣ цепенарѣ търческѣ.

10.

Ка семпѣ поѣ де їнтрєпѣкціѣне афлѣмѣ ачі
семпѣл їнтрєбѣчіѣнеї (?), аша пѣмітѣ, пєнтрѣкѣ
елѣ се пѣне дѣпѣ їнтрєбѣрі. Пєнтрѣ депрін-
дєре сѣ факѣ школарії кѣте о констрѣкціѣне
скѣртѣ де 'нтрєбаре; d. e. че фачі? фостаї ла
шкоалѣ? чїне е ачєла? —

11.

Ачі вїпѣ їнаїнте тоате семпеле де їнтрє-
пѣкціѣне, кѣте леат авѣтѣ пѣпѣ акѣм. Їнв. се
ва фолосї де ачєстѣ окѣпѣчіѣне, пєнтрѣ де а
фачє о скѣртѣ репетїціѣне асѣпра ачєлора.

12, 13 шї 14

кѣпрїндѣ консс. ч, z шї x шї пѣ факѣ пічі
о грєхтате.

15.

Окѣпѣчіѣніле, карє пѣпѣ ачі парте пєнтрѣ
їнлєспїреа копїлорѣ, парте пєнтрѣ рарїтатеа
кѣвїнтелорѣ пѣмаї кѣ літереле кѣтарї орї кѣтарї,
фѣрѣ скѣрте, їнчєпѣ акѣм а се тѣрі трєптатѣ,
шї 'п локѣл сїнгѣрїтелорѣ кѣвїнте вїпѣ тотѣ маї
тѣлѣ зїчерї сєѣ констрѣкціѣні. Зїчєреа дїн
ѣртѣ, провервѣ скосѣ дїн їнцєлєпѣчіѣнеа попо-

19

се есплікъ де сине. Biена (нѣ Бечіѣл) е орашѣл челѣ
маре ші фрѣмосѣ, ѣнде шедѣ Імператѣл, ш. а.

20.

Новіѣл=алесѣ, де вѣнѣ неамѣ. Солдатѣлѣ
(дела італ. soldati=бані) ѣнѣ омѣ плѣтітѣ кѣ бані;
нѣ е дарѣ кѣвѣнтѣ цѣртѣнѣ, чі італіанѣ.

21.

Нѣмерѣл ачѣста, прекѣм ші ѣртѣторіі 22
ші 23. кѣпріндѣ літереле лѣнці іпжосѣ. Вер-
сѣрелѣ десѣре ракѣ вѣне а се 'нѣвеа де рѣстѣ.
Конверсаре кѣ школаріі десѣре бѣрѣѣціѣ ші лене.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

22.

Версѣрелѣ десѣре ѣене е пѣнтрѣ депрѣн-
дѣреа мероріѣі. Ін констрѣкціѣніе десѣре ѣе-
мені се аѣлѣ пѣцінтѣлѣ матеріалѣ історікѣ, каре
іпсѣ іпв. сѣ-лѣ фолосѣскѣ кѣ маре модерациѣне.
Маі вѣне сѣ спѣнѣ школаріѣлорѣ маі пѣцінѣ, де-
кѣтѣ сѣ се пѣрдѣ пріп фавѣле! Лѣкрѣл пріпчіпалѣ
е констрѣкціѣнеа дін ѣртѣ.

23.

Нѣмерѣл ачѣста кѣпрінде іп фортѣ сімпѣлѣ
ші ѣшѣрѣ кѣтева потіѣе ѣеогрѣфіѣе, каре, ка
ші ѣеле історіѣе дін нѣмерѣл 22, іпв. ле ва
потѣ фолосі пѣнтрѣ о скѣртѣ есплікаре кѣтрѣ
школарі. Чѣле зіѣе іп потіѣеле ѣенѣраде сѣѣ VII.
сѣ нѣ се зіте!

24.

Ачі е літера ф, зпика лхпгъ 'п сѣсѣ
ші 'п жосѣ. Матеріалъ дін деспърдѣмѣнтъ
1. е маї мѣлтѣ реліціосѣ; челѣ дін алѣ доімеа
ші алѣ треімеа е лхатѣ дін імперіал патѣреї ші
деосевї алѣ анімалелорѣ. Інведѣтъра фѣрпичеї
сѣ пѣ се треакѣ кѣ аззіреа! — Репедіре!

25.

Пъп'ачі с'аѣ інведатѣ кѣпосчереа літерелорѣ
пѣмаї дѣпѣ зшѣретатеа скріереї лорѣ, фѣрѣ
прівіре ла рѣндѣ алфаветікѣ. Ачі зрмѣзѣ лі-
тереле, тіпѣрїте ші скрісе, дѣпѣ шірѣл, ін
каре се 'нтрѣзіндѣзѣ ін віеада обшѣскѣ. Акѣт
пѣ маї пѣте стріка, дѣкѣ вѣїедїї ле ворѣ інведа
ші де ростѣ, кѣчі ле кѣпоскѣ віне ші пѣ маї
потѣ кѣдѣ ін обїчпѣїтѣл меканїсмѣ, ка сѣ сѣїе
літереле маї віне де ростѣ, декѣтѣ не карте.
Інведареа лорѣ де ростѣ е де фолосѣ, ба де
трѣвїндѣ ін мѣлте прівїнде; адѣчетѣ амїнте де
атѣтеа ші атѣтеа протокѣле портате ін рѣндѣ
алфаветікѣ, де дїкѣїзпаре, де пѣмерїсаре кѣ а,
б, в ш. ч. л.

26, 27 ші 28.

Школарїї, дѣпѣ черїндѣле десѣшѣрате сѣв
IV. кѣпоскѣ інкѣ пѣмаї літереле челе мїчі; ін

честе треі окъпъчїзнї лі се пропънѣ, тотѣ їн амїндѣхъ формеле, літереле челе тарї. Їнчепътъл се фаче шї ачі кѣ вокалеле; Ъ шї Ї, неїнчепїндѣсе пїчі хнѣ пѣме кѣ еле, с'аѣ пѣсѣ пѣмаї сїнгѣре. Ла конспънтѣ с'а пѣрчесѣ кѣтѣ се потѣ дела челе маї хшѣре ла челе маї греле; їнв., афлѣндѣ хнѣ рїндѣ маї фїрескѣ, сѣ-лѣ хрмезе ачела фѣрѣ мѣлтѣ гїндїре! — Репе-дїре!

Бѣкѣдї де чїтіре шї конверсаре.

Окъпъчїзнїле дела 29 пѣпѣ ла 35 їнкїсївѣ кхїрїндѣ „бѣкѣдї де чїтіре шї конверсаре.“ Сїлабеле акхї пѣ се маї деспартѣ; матерїа е алеасѣ аша, ка сѣ потѣ їнкопчїа їнв. де чїтіре шї о мїкѣ конверсаре кѣ школарїї сѣї дѣпѣ ка-леа проїентатѣ ла депрїндерїле їнтѣїтїве сѣв III. Кѣте чева дїн ачесте окъпъчїзнї се ва 'пведа де ростѣ. Скрїереа кѣрце тотѣ тереѣ не лїнгѣ чїтіре, дїнїндѣ пасѣ кѣ ел.

29.

Ачі се пропъне кѣ деосевїре пѣтерѣ лѣкрѣрїлорѣ. Їнв. комѣндѣ а се четї окъпъчїз-неа одатѣ шї їнкѣ одатѣ орї їнкѣ шї де дѣхъ орї. Хнѣ бѣїатѣ чїтесче дѣхъ, треї, патрѣ рїндѣрї; чїтіреа пѣ се фаче не рїндѣ, ка пѣ четї

че аз чітітѣ одаѣ съ кадѣ ѡн пелѣкпаре ші пелѣ-
 бѣгаре де сеамѣ, счїндѣ, къ і-а трекѣтѣ рїндѣ,
 чї не сѣрїте. Дѣпѣ чїтіре апої ворѣсче ѡнв.
 кѣ школарїї деспре челе чїтіте ѡнтр'ѣнѣ модѣ
 сїмплѣ шї несїлїтѣ. Зїлеле септемѣнеї шї вер-
 сѣрелѣ дїн ѣртѣ се 'нвѣдѣ пѣпѣ 'н ѡра ѣртѣ-
 тѡре де рѡстѣ.

30.

Окѣпѣчїзнеа деспре пѣтерѣ се контїнѣ,
 шї бѣїеїї се факѣ кѣпоскѣдї кѣ челе маї де фрѣн-
 те месѣрї але тїмпѣлї. Нѣмеле лѣпїлорѣ ш.ч.л.
 се меморїсеазѣ пѣпѣ 'н ѡра ѣртѣтѡре, дѣпѣ
 че маї пайнте с'ѣз еспїкатѣ окѣпѣчїзнеа ѡн шкѡ-
 лѣ де ажѣнсѣ. Пентрѣ скїмѣаре шї ѡнвїѡшаре
 зїкѣ школарїї пѣмеле лѣпїлорѣ шї ѡн корѣ.

31.

Ачеастѣ окѣпѣчїзне цїнтесче кѣ деосеїре
 ла спаїїѣ (локѣ), шї школарѣ се фаче кѣпо-
 скѣтѣ кѣ челе маї ѡндатїнате месѣрї шї пѣмїрї
 але лї. (Полїкарѣ се 'пѣмесче цертѣнесче
 цѡмлѣ). ѡн локѣ де ѣртѣ се зїче кѣте одаѣ
 шї пїчїорѣ, ѡнсѣ реѣ, де ѡре че прїп пїчїорѣ се
 'нцеледе шї тотѣ метѣрѣл ачеса дїн шѡлдѣ
 пѣпѣ 'нжосѣ, пекїндѣ ачї вїне а се 'нцеледе
 пѣмаї талпа дїн кѣлкїїѣ пѣпѣ 'н вїрѡл деце-
 телорѣ.

32.

Съз пѣтерѣл ачеста се пропѣнѣ ѡсѣшѣтъцѣ де а ле лѣкрѣрілорѣ, се респѣнде ла ѡнтревареа: кѣт сѣнтѣ лѣкрѣріле? Шѣ аѣте ѡн партеа дѣнтѣѣ маї кѣ сѣтѣ колоріле лѣкрѣрілорѣ, ѡтр'а дѣѣа контрасте ѡнтре дѣѣѣ ѡсѣшѣтъцѣ (мѣле, вѣртосѣ, латѣ, ѣпѣстѣ ш. а.), *) ѡтр'а треїа скѣріреа ѡсѣшѣтъцѣлорѣ (їѣте, маї їѣте, челѣ маї їѣте).

33

Кѣпрінде кѣратѣ пѣмаї контрасте ѡнтре ѡсѣшѣтъцѣ. Їнв. ва потеа сѣпліні дефектѣосїта-теа Аѣцдарїѣлї треїндѣ шѣ ла ѡсѣшѣтъцѣле морале шѣ ѡцелесѣале але оаменїлорѣ; д. е. чї-не лѣкрѣ тѣлтѣ шѣ бѣкрѣросѣ, ачела е бѣрватѣ (харнїкѣ); чїне тїмѣѣл лѣкрѣлї їѣ петрече кѣ нїмїкѣрї, ачела е лепосѣ (лешѣ). Асеме-неа бѣнѣ - рѣѣ, їѣвїторѣ де аадеверѣ-тїпчїносѣ, блѣндѣ - крѣдѣ, modestѣ (стерїтѣ) - мїндрѣ, кѣ мїнте (їстѣѣ) - простѣ, ш. а.

34.

Че сѣнтѣ лѣкрѣріле? Депрїндерїле ачестеа сѣнтѣ кѣ атѣта маї требѣнчоасе, кѣ кѣтѣ копїлорѣ ле каде маї грѣѣ, а еспїка чева. Маї

* Дїн тречерса кѣ ведепера дѣпѣ: Сїзнѣдї-мї чева, че е алѣѣ. рѣмасе аѣарѣ: Лїнеалѣ е блѣѣ; аѣї: Дар леока etc!

totdeauna, къндѣ ворѣ фї провокаці а да о ас-
фелѣ де еспликаре (definiciune), еї ворѣ респънде
кѣ скъдере; d. e. ла ѡнребареа: че е бисерика?
вор респънде: Е ачееа, хнде ш. а. т. d. Дѣкъ ла де-
приндериле де сѣв Nr. 32 шї 33 се респънсе тотѣ кѣ
adiective, аїчї се ва респънде тотѣ кѣ сѣв-
stantive; шї кѣ кѣтѣ ѡнв. ва тракта ачесте де-
приндерї маї кѣ темейѣ, кѣ атѣта маї лесне ѡ
ва фї апої ла Граматїкъ, хнде ворѣ veni de поѣ
ачесте ѡнребърї.

Сн партеа а треїа а ачестей окъпѣчивнї се
даѣ шї хпеле ideї ценерале деспре Географїѣ;
ѡнтр'а патра асемenea деспре имперїал патърей,
каре ле ва сѣї аплика ѡнв. дѣпѣ челе зїсе деспре
ачесте обїенте ѡн потїцеле ценерале.

35.

Окъпѣчивнеа кѣпрїнде респънсърї ла 'ндре-
barea: Че факѣ лѣкрърїле (орї персоане-
ле)? Шї аша се вїне, фїресче фѣръ де а се спѣ-
не копїлорѣ пѣтеле, ла вербѣ. Кѣ фолосѣ ва
скїмба ѡнв. пѣтерѣл сїнгларѣ ѡн челѣ тѣлто-
ралѣ (din: школарѣл чїтесче: школарїї чїтескѣ),
тїмпѣл пресїнте (de фацѣ) ѡн челѣ трекутѣ шї ве-
нїторѣ (din: пѣнзарѣл цесе: пѣнз. аѣ цесѣтѣ,
пѣнзарѣл ва цесе.

Ка о респлѣтїре пентрѣ остепенѣла де пѣн а-

кѣм е ѡпшїратѣ ачї фавѣла чеа преа кѣпоскѣтъ деспре вѣлне шї корѣѣ, кареа дѣпѣ 2 — 3 чїтірі о історїесече апої ѣнѣл орї алтѣл дїнтре школарї.

Репедїріле се факѣ тотѣ теревѣ дѣпѣ 4, 5, 6 лекціѣнї.

Алфаветѣлѣ латїнѣ.

Дѣпѣче кѣпоскѣ школарїї алфаветѣлѣ чїрі-
лїкѣ чївїлѣ, тїкѣ шї таре, скрісѣ шї тїпѣрітѣ,
шї с'аѣ консолїдатѣ їнтр'їнсѣл їнтр'атѣта, їнкѣтъ
нѣ маї е де темѣтѣ, кѣ їн челе 20 лекціѣнї ѣр-
тѣтоаре, пѣпѣкѣндѣ адїкѣ ворѣ їнвевѣа лїте-
реле латїне, сѣ-лѣ певрдѣ дїн меморїѣ, кѣ а-
тѣта маї пѣцїнѣ, кѣ кѣтѣ тѣлте лїтере пѣтаї се
репедескѣ: акѣм ва фї ла локѣ тречереа ла ал-
фаветѣл пропрїѣ ротѣнѣ. Їнчепетѣ дар їн окѣн.

36

кѣ вокалеле, ла каре с'а пѣрчесѣ тотѣ ка ла
челе чїріліче; де ачееа не провокѣтѣ ла челе
зісе ла ок. 1 — 4.

37

кѣпрїнде челе маї де лїпсѣ деспре сѣнетѣл
дескїсѣ шї їнкїсѣ алѣ вокалелорѣ. Гревѣтатеа,
че се пасче ачї, нефїїндѣ пентрѣ орї каре сѣ-
петѣ ѣнѣ семнѣ (лїтерѣ) деосевїтѣ, ам крезѣтѣ,
кѣ нѣ се ва потеа ѣшѣра маї бїне, декѣтѣ прїн

асемепареа вокалелорѣ латіне кѣ вокалеле чірі-
ліче; де ачееа лінгѣ челеа ле ам пѣсѣ ші честеа.
Непотіндѣ пресѣпѣне, кѣ тоці інв., карі ворѣ ін-
тродѣче ачестѣ Абѣдаріѣ, ворѣ фі дестьа де кѣ-
поскѣці кѣ ортографіа Пѣр. Ціпаріѣ, кареа 'н
пріпчініѣ с'а пріімітѣ де Комісізінеа філолозікѣ
трансілванѣ. Ам шедінцеле еіі дін 2—7 Ок-
том. к. н. а. 1860. ші кареа де ші інкѣ де
фектоасѣ пе ічі колеа (челѣ пѣцінѣ дін пѣнкѣ
де vedere didактѣкѣ), тотѣші ін фантѣ е чеа
маі інтребѣіндатѣ ла поі честі де дінкоаче
де Карпаці: кредѣ кѣ ва фі кѣ скопѣ, а а-
тіңе ла фіѣкаре пѣмерѣ челе маі де фрѣнте
дін еа. — а) кѣ акцентѣа аскѣцітѣ стѣ ла вербеле
де копѣжѣгареа ѣнтѣа а) ін інітіітѣвѣлѣ пре-
сінте (ага, југа, мапса, каре фѣрѣ акцентѣ
с'арѣ чіті арѣ, жѣрѣ, тѣпкѣ) б) ін тімпѣл
петрекѣтѣ (імперфектѣ) ін персоана а треіа
ла сінгѣралѣ (ші плѣралѣ), кареа есте тотѣ ка
інітіітѣвѣл. — 'а кѣ апострофѣа дінаінте стѣ
ла сѣбстантіве, адіептіве, пропѣме ші пѣмерале
ла пѣмерѣл сінгѣралѣ; с. е. tat'a, mam'a, bun'a,
aceast'a, mult'a ін локѣ де татѣ-а, мамѣ-а
бѣпѣ-а, ачестѣ-а, тѣлтѣ-а; деці кѣзіндѣ ін
тотѣ касѣріле де ачестѣ фелѣ ѣ афарѣ, локѣл
лѣі требѣіе сѣплінітѣ пріп апострофѣ, ка сѣ се а-
рете, кѣ а ачеста е артікѣлѣл хотѣріторѣ, кѣчі

фъръ апострофъ с'арѣ чѣті татъ, мамъ. — а
кѣ акцентъ грѣ стъ тотъ ла вербе de копж. 1
ін трекътъ пехотърѣтъ, с. е. ага, југа, манса,
каре неакцентъате iar с'арѣ чѣті: аръ, жъръ,
тънкъ. Асемеа ка пе а, стъ акч. грѣ ші
пе 8 ші і ла копж. 2, 3. ші 4; спре е. facù, vediù,
venì, caprì. — â кѣ черкѣлесъ deасъпра е
de лѣпсъ пентръ деосебіреа лѣ а de ъ ла міжло-
кѣ кѣвінтелорѣ, 8nde а, de ші е кѣ тонѣ, то-
тъшві віне а се рості ъ, пѣ а; с. е. мапа (бѣкатѣ
чаа черѣскъ) ші мапа (медѣларѣлѣ трѣлѣлѣ
омеаескѣ), satu (катѣ, рѣдікѣтъра ла касѣ) ші
cātu (кѣтѣ?), marì (марі) ші mârì (мѣрі). — ê кѣ
черкѣлесъ віне ін 8неле кѣвінте, 8nde ê се
ростесче ка î чірілікѣ, прекът fênu, vâna ш. а.
é ші ó кѣ акцентъ аскѣцітѣ încernézъ кѣдереа
тонѣлѣ пе еле, ін каре касѣ de регѣлѣ се лѣ-
дескѣ ші de ачеаа сѣнтѣ=еа ші оа; d. e. péna,
géna, róta, mórtē=peana, geana, roata, moarte.

38

кѣпрінде діфтонціі чѣі маі обічнѣці; три-
фтонціі се есплікъ лесне, 8nde обвінѣ.

39.

Літереле п ші m, фііндѣ кѣпоскѣте de маі
паінте, пѣ фъръ скопѣ с'аѣ лѣатѣ ін 8па окѣ-
пѣчіѣпе. Віне съ іа семъ 'пв., ка інкѣ дела

'пчепѣтѣ съ се факъ deosebirea кѣвенітъ între
a ші ъ дела сфѣршітѣ, съ нѣ се чітѣскѣ mama,
mama, чі mame, mame, ші iar dincontra нѣ
emta (хнѣ нѣме фемеескѣ), mame, чі emta,
mame.

40.

г ші v ierъ ceamenъ зна кѣ алта, ші ко-
пілѣ фѣрѣ грезтате ле ва 'пведа amindoașă in-
tr'o okupăciune.

41.

Acemenea l ші b.

42.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

т імпрехнѣ кѣ d ші s сѣптѣ консѣпнтеле,
каре факѣ чеа маї mare грезтате în ортография
кѣ літере latine; пентрѣ кѣ еле, афарѣ de со-
нѣріле сале пропріі de 't, 'd, ші 's, требѣіе съ
не сѣплінескѣ ші пре ц, z ші ш. Româniștea
філолоѣікѣ аѣ adoptatѣ metoda ачеа, дѣпѣ ка-
реа ачесте треї літере, пентрѣка съ dea сонѣріле ц,
z ші ш, хртѣндѣ о вокалѣ, требѣіескѣ съ фіѣ хр-
mate de хнѣ i, аша, інкѣтѣ с. e. tia=цѣ, ti'a=ца ш.
m. d, ear în локѣ de tii, контрѣгіндѣсе чеї doi i
інтр'хнѣ кѣ черкѣфлесѣ, се скріе ti. Ачестеа am
крезѣтѣ кѣ се ворѣ інведа маї хшорѣ, дѣкѣ
бѣіедіі ворѣ авѣ регѣла тотѣ dinaintea окілорѣ,
ка ші înв. кѣндѣ арѣ греші, нѣмаї декѣтѣ съ

ле поатъ арета грешѣла, еар школарії інкъ ші
іншіші съ се поатъ ажѣта. Де ачѣеа с'а тіпъ-
рітѣ регѣла вііъ кѣ літере маї марі ін фрѣнтеа
окѣпъчѣнеї.

43.

ј=ж ші р пѣ факѣ пічі о грѣхтате; інтр'ѣпа
окѣпъчѣне с'аѣ пѣсѣ, авіндѣ асеменаре інтре
сіне ла скрісѣ.

44.

с ші g факѣ а дѣѣа пласѣ де консѣпънте
греде, модіфікѣндѣсе сѣпетѣл лорѣ дѣпъ вокала
ѣрѣтѣоре. Ърѣндѣ адікѣ а, о, ѣ орі о кон-
сѣпънтѣ, еле сѣпъ=к ші г; еар ѣрѣндѣ е ші
і, сѣпъ=ч ші ц. Тѣте ле кѣпрінде моделѣ тіпъ-
рітѣ маї маре.

45.

Авіндѣ тотѣші кѣндѣ ші кѣндѣ ліпсѣ, ка
с ші g ші інпінтеа лѣї е ші і съ сѣне=к ші г,
префачереа лорѣ ін ч ші ц о 'мпіедікѣмѣ пріп
пѣпереа ѣпѣї h дѣпъ еле. Скрііндѣ осіулу, чі-
тімѣ очіѣл; ка съ фіѣ окіѣл, трѣвѣе съ скріѣмѣ
осіулу. Асеменеа гіара е=ціарѣ, еар ка съ
фіѣ гіарѣ, вом скріѣ гііара. Крѣчері се пѣтескѣ
креідарії, пентрѣкѣ пе еї маї де мѣлтѣ ера фѣ-
кѣтѣ о крѣче.

46.

д ѣрѣмѣзѣ інтрѣ тѣте ачѣлеаші регѣде, ка ші
т; де ачѣеа веї маї пе ларѣ ок. 42.

47.

g с'а пертрактатѣ інтр'ѣна кѣ с; де ачеа
bezī ок. 44.

48.

Деспре s асеаменѣ ок. 42. — Версхре-
дѣ іншіратѣ ла ворба деспре скітѣзрі, ка о
регѣлѣ де кѣрѣціѣ, се 'нвѣдѣ де ростѣ.

49.

Літера z се 'нтрѣбѣнѣаэѣ 1) ла кѣвінте
ші пѣме стрѣне, 2) ла зпеле вербе де кон-
жѣгареа зпѣѣа, каре 'н тімпѣл де фаѣѣ аѣ ezѣ,
ezī, ézѣ; прѣкѣм пріверѣezѣ, dormítezѣ, vícezѣ
ш. а. Честе дін зрѣѣ зпії ле скріѣ ші кѣ edіu,
edі, édia; éрѣ челе d'зпѣѣѣ а ле скріе аша
(diacharu ін локѣ де zacharu) е реѣ. Зпѣ кѣ-
вінтѣ поѣ ам форматѣ ін парѣа а треіа а лек-
ціѣнеі: стѣрішѣ, каре пе лінѣѣ тоатѣ поѣтатеа
лѣі тотѣші крѣдѣ кѣ е маі вѣнѣ, дѣкѣѣ стрѣ-
песѣде; алашѣ, стѣлаѣіѣ орі скѣлѣ.

50.

Зпѣка літерѣ латінѣ тікѣ, кареа се лѣп-
песче 'н сѣсѣ ші 'нжосѣ, е ф, де ачеа рѣмасе
пѣлѣ де зрѣѣ. — Фінѣ (пѣ фاینѣ) е чеѣа алесѣ,
petedѣ, плѣкѣѣ; колоареа е фаѣа сеаѣ вѣпсѣ-
ла. Діскѣрсѣл інтрѣ вѣіатѣ ші флорічікѣ се 'н-
вѣдѣ де ростѣ.

51

кѣпрінде 3 літере маї пѣцінѣ требѣнчоасе, дар тотѣші ѣндатіпате кѣте одатѣ, маї кѣ сеатѣ ла пѣте, челе д'ѣпгѣѣ кѣ деосебіре ла пѣте гре-чесчі, чеа дін ѣртѣ ла романе. Форма лорѣ чеа скрісѣ (х, у, qu) дін тречереа кѣ ведереа ретасе афарѣ.

52.

Пептрѣка сѣ се кѣсчіне ѣпѣ проспектѣ асѣ-пра тѣтѣрорѣ літерелорѣ тічі, тіпѣріте ші скрі-се, ачелеа с'аѣ ѣншіратѣ ачі акѣм ѣн ріндѣ ал-фаетікѣ. Школаріѣ ріндѣл ачеста аѣ сѣ ші-лѣ ѣтіпѣреаскѣ біне ѣн меморіѣ.

53.

Пептрѣ маї ѣѣна депріндере а школарілорѣ ѣн деосебіреа лѣ а де ѣ, атѣтѣ ла чітіре, кѣтѣ ші ла скріере, с'аѣ алесѣ ачі есемпле де аче-леа, ѣнде петрекѣтѣл ші трекутѣл пехотѣрїтѣ алѣ вербелорѣ, ші іарѣші форма неартікѣлатѣ ші чеа артікѣлатѣ а сѣѣстантївелорѣ де ѣенѣл фемїнінѣ се пѣсерѣ лїнгѣ олатѣ. Окѣпѣчіѣнеа а-чеаста чере депріндере маї ѣнделѣпгатѣ; кѣчі ѣѣіедїї пѣ-сѣ ѣн старе а ведеа пѣмаї декѣтѣ деосебіріле ѣнтре ачесте форме, ші іарѣші ка сѣ ле спѣпѣ ѣнв. де сѣѣстантїве, вербе ш. а. ѣнкѣ пѣ е тімпѣл. ѣнв. ва пѣрѣде кам аша.

Ва скріе не таблѣ: ара. „Чітіці, че-ам скрісѣ!“
 Бъіеціі, счиіндѣ інкѣ дела ок. 37., къ 'а ші а
 сѣна а, ворѣ чіті: апѣ. Окіі ла таблѣ! Акѣм
 трѣгіндѣ дѣпѣ „ара“ о лінеоарѣ ші маі фѣкіндѣ
 ѣнѣ а ва фі ара-а. Чітіці (а стѣндѣ ачі сін-
 грѣ, ва сѣна а), а-пѣ-а. „Біне сѣпѣ ачееа ла
 ѣрекіѣ апѣа?“ „Ба нѣ!“ Аша е, де ачееа
 пічі се зіче апѣа, чі пѣмаі ап-а. Дар че сѣ
 фачетѣ кѣ серакѣл ѣ? Пре елѣ, пентрѣкѣ нѣ не
 сѣна біне ла ѣрекіѣ, л'ам скосѣ; сѣ'псеп-
 пѣмѣ челѣ пѣцііні локѣл, ѣнде а статѣ. Семнѣл,
 каре се пѣне, ѣнде ретѣпе афарѣ о літерѣ, е
 ачеста (?). Кѣпоасчечі-лѣ? — Семнѣл ачеста
 се пѣмесче: А-по-строфѣ. Зічечі кѣ тоціі: А-
 построфѣ! Георгіе N., кѣм се пѣмесче семнѣл
 ачеста? Флоареа N., спѣне ші тѣ! — Теодорѣ
 N., ѣнде се пѣне апострофѣл? „Апострофѣл се
 пѣне, ѣнде ретасе афарѣ вр'о літерѣ.“ — Біне
 е; де ачееа дар ін кѣвінтѣл а р а вом пѣне а-
 построфѣл ін локѣл лѣі - - ? Ін локѣл лѣі ѣ!
 Ші вом скріе ар'а. Чітіці! „Апа“. Аша! Інкѣ
 одатѣ: Кѣм е аічі (ара)? Дар аічі (ар'а)? —
 Акѣм веці счі скріе матѣ ші мама, татѣ
 ші тата, тоамнѣ ші тоамна ш. а. Інв. ва
 дікта, ші еі ворѣ скріе не тѣвліце, ла каре апоі
 се ва зіта інв. де-а ріндѣл.

Маі аневоіѣ ва фі 'пведареа лѣі а ші ѣ ла

вербе, ши маї пѣ се поате крете, кѣ школарїи,
 înainte de a 'нвеца вербѣлї інсѣші дїа Граматїкѣ,
 ворѣ потеа фаче тотдеѣна деосевїреа ачеаста кѣ
 сїгѣрїтате. Не'пкѣпцїѣратѣ де лїпсѣ е інсѣ, ка
 школарїи сѣ се факѣ вїне кѣноскѣдї кѣ топѣлѣ
 кѣвїнтелорѣ, кѣчї атѣпчї ворѣ цїнеа 'н мїнте,
 кѣ фїїндѣ топѣл не а (d. e. арá, сепá, тѣнкá,
 ѣмелá), атѣпчї вїне а се пѣне ін скріере семпѣл'
 (акчентѣл аскѣдїтѣ), еар фїїндѣ топѣл не ѣ (арѣ
 сепѣ, тѣнкѣ, ѣмелѣ), семпѣл' (акчентѣл греѣ),
 ши апої ла чїтіре а кѣ семпѣл' а се ростї а ши
 а се пѣне топѣл не сілаба ѣнде стѣ елѣ, ши а кѣ
 семпѣл' а се ростї ѣ ши а прїїмї топѣл не сіне.

54.

Деакѣ ла лекціѣнеа 53. фѣ де лїпсѣ а 'п-
 тіпѣрї ін мїнтеа копїлорѣ вїне топѣл кѣвїнте-
 лорѣ, апої окѣпѣчїѣнеа 54. е алеасѣ кїарѣ пѣ-
 маї пентрѣ депрїндереа ачеаста. Дела кѣде-
 реа топѣлѣ адїкѣ атїрпѣ тоатѣ дреапта чї-
 тіре ши дреапта скріере а лѣї а ла мїжло-
 кѣл кѣвїнтелорѣ. а аѣ ѣ? ачеаста е 'нтре-
 вареа. Регѣла ѣепералѣ е: а інтонатѣ сѣ-
 пѣ дескїсѣ (а); а не'нтонатѣ сѣпѣ інкїсѣ (ѣ).
 Ачеаста о ва десѣѣшѣра інв. школарїлорѣ кам
 аша. Ва скріе не табѣл d. e. barba. Чїтідї! —
 Аскѣлтадї! Кѣндѣ зїкѣ bar-ba, кѣте сілабе се

ađdŕ aci? Dóxъ! Dar tonxl kvîntxlî pe каре
 сілабъ ві се паре къ каде? (Xnî vorŕ zîче: пе
 бар, алдіі пе бъ). Аскхлатѣі пѣтаі віне! Ші înv.
 чітесче ъпгѣй: б..а..а..р-бъ (сілаба d'ъпгѣй
 трасъ). Kxm се zîче: бър-бъ орі барбъ.? Школаріі
 vorŕ респънде: бър-бъ. Ашадаръ пе каре сі-
 лабъ каде тонхл квîntxlî? „пе бар.“ Пе 'пгѣа
 орі пе а dóxa? Пе ъпгѣа! — Съ семпѣмъ сі-
 лаба чеа лхпгъ кх семпхл ачеста (-) ші чеа
 скъртъ кх (~). Barba dar voîŕ семпа аша: Băr-
 bā? „Ба пѣ!“ De че? „Пентрѣкъ бар е лхпгъ
 ші бъ е скъртъ! Апоі дар аша bār-bă? „Аша!“
 Аша е. Dar акxm dîn kvîntxl барбъ се маі
 факъ алте квîпте, прекxm бърбатъ, бърбѣціѣ
 ш. а. Ачестеа кxm ле voîŕ скріе? Înv. скріе
 îпкъ xpŕ tu, ші се фаче dîn barba barbatu. Чітіці
 ачі! „Бърбатъ.“ Dar п'ар потеа фі ші барбѣтъ?
 „Ба потеа!“ De xpnde voîŕ счі дар, съ чітескѣ
 бърбатъ орі барбѣтъ. (Школаріі орі vorŕ респънде
 кх грешеалъ орі vorŕ тѣчеа). Ачестеа о voîŕ
 потеа счі пѣтаі де пе тонхл квîntxlî. Къте
 сілабе схптъ îп кхв. бърбатъ? „Dóxъ!“ Пе каре
 каде тонхл? пе батъ. Аша dar voîŕ чіті аша:
 bār-bātu? „Аша!“ Акxm îпкъ xpна: Чітіvoîŕ
 барбатъ орі бърбатъ. „Бърбатъ!“ Каре а схпъ
 дескісѣ? „Челъ кх тонъ!“ Каре а схпъ îпкісѣ?
 „Челъ фъръ тонъ!“ Акxm маі іа înv. есемпле, пре-

кѣм: cāsă-căsūtîă, bătĕrĕ-bătăiă lădă-lădîtiă, cālŭ-cālăre ш. а., mi din toate ачестеа фаче пре школаріі іnшіі съ dedăкѣ регѣла: кѣ а кѣ топѣ сѣпѣа (descicѣ), а фѣръ топѣ сѣпѣ ѣ (іncicѣ)!

55.

Пѣн'акѣм пе е с'а пѣсѣ черкѣфлесѣ (°), ка съ сѣпе і. Дела регѣла ачѣста се скотѣ а-фарѣ сіабеле entu mi endu. Кѣтѣ пентрѣ ре-флектареа, кѣ сіаба чѣстѣ din хрѣмѣ іnainte de g mi с с'арѣ потѣ рості ѣ endѣ mi ѣ endѣ (mergendu mi facendu=merѣendѣ mi фѣѣendѣ), се обѣръ prin ачѣеа, кѣ аічі е нѣ маі есте е, чи і, mi ка а-таре нѣ маі аре пѣтереа de а префаче пре g іn ѣ. Ла тѣтъ 'ntîmplărea е маі раіізналѣ а скріе mergendu, stergendu, facendu, ducendu (дела merge, sterge, face, duce), декѣтѣ mergundu, facundu, опі кіарѣ mergăndu, stergăndu etc.

Ачестеа әрѣ фі челе маі де фрѣнте обсер-вѣііші іn прівінда скріереі кѣ літере латіне сѣѣ стрѣѣне. Іn хпеле касѣрі, требѣе съ тѣр-тѣрісімѣ, маі аре ачѣстѣ ортографіѣ хпеле штірбітѣрі; d. e. кѣм съ се deoseбіскѣ musica (мѣсікѣ) de musica (мѣшкѣ), pisica (пісікѣ) de pisica (пішкѣ); unde аре а се чіті dia=zѣ mi діѣ, sia=шѣ mi сіѣ (concordia=конкорѣѣ, dio-nisiu=zонішѣ) etc; dar ачестеа рѣмѣнѣ прѣбле-

матиче, ші аштеаптъ а се деслега приа бърбаціі літераці; ші ресолвареа лорѣ, кѣ тоте кѣ ші школа аре съ-ші деа пѣререа, тотѣші пѣ е про-вѣта школеі попѣларе, кѣ атѣта маі пѣдінѣ а Абѣдаріѣлѣ.

56.

Кѣпѣсчереа літерелорѣ се 'пкеіѣ кѣ літереле тарі, тіпѣрїте ші скрісе, пѣсе 'п рїндѣ алфаветікѣ. — Інв., фїїндѣ ла чїтіре ші скріере кѣ кѣвенїта вїїошіѣ ші прївегіаре ші цїїїндѣ тотѣ дѣпѣ 4, 5, 6 лекціїні о репетїціїне, їн ачесте 56 лекціїні аѣ адѣсѣ пре вїїедїї сеї аколо, ка съ кѣпѣскѣ ші съ факѣ фѣрѣ гревѣтате літереле челе тічі ші челе тарі, челе чїріліче пѣѣе ші челе латїне. Кѣпѣсчереа ачѣста аре съ се пре-факѣ їн їндемїїнаре сѣѣ дестерїтате приа окпѣчїїїїле ѣрмѣтѣре.

Deprinderi la citire si cugetare.

57.

Аша с'аѣ сѣпраскрїсѣ вѣкѣдїїле де ачі 'пколо пѣпѣ кѣтрѣ канетѣл Абѣдаріѣлѣ, пентрѣкѣ скопѣл лорѣ прїнчїпалѣ е депрїндереа маі департе їн чїтіре (ші скріере), дар тотдеотатѣ еле съ кондѣкѣ ші кѣтрѣ депрїндереа ла кѣцетаре дрѣпѣтѣ ші ла сїмїдїре адевератѣ. Спре ажїндереа ско-

пѣхѣ ѣптыѣ аретатѣ окѣпѣчѣнїе с'аѣ тїпѣрїтѣ
скїтѣѣндѣсе кѣ алфавѣтѣлѣ латїнѣ шї кѣ челѣ
чїрїлїкѣ, тїпѣрїтѣ шї скрїсѣ; спре ажѣпѣереа
скопѣлѣ алѣ доїлеа с'аѣ алесѣ їсторїоре морале,
фавѣле, трактате скѣрте деспре лѣкрѣрї кѣпѣ-
скѣте шї проверѣе, їп поесїѣ шї їп просѣ.

Кътъ специалните център изтеръ 57, ачела кърпінде о исторіоръ, каре ін ікѡна зпоръ пърпінді îndораці ші а копіилоръ лоръ аре съ арете фрѣтсеѣа чеа тареа фачереі де віне къръ чеі ліпсіді. Інв. ва демънда а се чіті лекцізнеа пе ріндѣ де 2-3 орі, привегіъндѣ кѣ стріктецъ, ка съ се пързескъ семпеле інтре-пъркцізнеі, съ нѣ се чітескъ прѣ іѣте, ін тонѣ кърпърторъ орі съ се рѡстескъ кървінтеле реѣ; а-пѡі ва провока пре школаріі маі ѣпгѣѣ а о іѣтѡ-ріѣа, ін зртъ а ші жѣдека деспре карактерѣа пер-сѡнелоръ дінтр'інѣа. Кам ін тіпѣа зртърторъ. Іоанн N., кѣт е сѣпраскрісѣ лекцізнеа пѡстръ (че стѣ скрісѣ деасѣпра лекцізнеі пѡстре)? „Кѣса вінефъркърѡре.“ Дар віне е ачѣеа: кѣса віне-фъркърѡре сѣѣ кѣса фъркърѡре де віне? Пѡте фѣче кѣса врезнѣ віне? Пѡте еа да кърѣа де тѣп-карѣ, хѣіне ш. ч. л? „Ба нѣ!“ Дар чіне аѣ фѡстѣ фъркърѡріі де віне? „Оаменіі, карі локѣіѣѣ ін касѣ.“ Аша е; ведеѣі дар, кѣ ін локѣ де „ómenii din casă“ се зіче кърте одатъ маі пе

скъртъ ші пѣтаі „каса.“ Асемenea веці фі аз-
 зитѣ ші воі зикѣндѣсе кѣте одагъ: тотѣ сатѣл аѣ
 ешитѣ ла пѣдѣре, тотѣ школа сѣе чіті etc. în
 локѣ de: тоді оменіі дін сатѣ, тоді копії дін
 школъ. — Дар съ лѣсъмѣ сѣпраскріпцізnea ші
 съ vedemѣ de історіѣ! — Dimitrie N; de чіне
 е ворба în ачестѣ історіѣ? „De пісче копії вѣні.“
 Нѣтаі de ачеіа? „Ба ші de пѣріндіі лорѣ.“ De
 алдіі пѣ? „Ба ші de доі омені, карі ѣмѣлаѣ
 прін сатѣ дѣнѣ міль.“ Спѣне дар акѣм інкѣ
 одагъ фрѣмосѣ, de чіне е ворба în ачестѣ істо-
 ріѣ? (Школарѣл спѣне пре тоді). Дар копії
 п'аѣ пѣме? „Ба аѣ; пре вѣіатѣл імѣ кіамѣ Нідѣ,
 пре вѣіата Маріѣца.“ — Anna N., інчені а не
 спѣне історіа! (Anna ва 'нчене піте аша: Одагъ
 ѣмѣлаѣ доі омені etc.) Дар че апотімѣпѣ ера,
 кѣндѣ ѣмѣлаѣ оменіі ачестіа прін сатѣ? „Еарна.“
 Ера еарна, дар în Авд. маі стѣ інкѣ: інтр'о
 еарнѣ греа. Пентрѣ че се ва фі пѣміндѣ еарна
 греа? (Ліпса лемпелорѣ, стрікареа дрѣмѣрі-
 лорѣ, інгіѣцареа апелорѣ ші аша непотінда de
 а тѣчіна вѣкателе etc). Аі зісѣ, кѣ оменіі а-
 чеіа стрѣпіні ѣмѣлаѣ дін касѣ 'н касѣ De воіѣ
 вѣнѣ ворѣ фі ѣмѣлатѣ аша еарна прін ѣерѣ прін
 сатѣлчестѣ стрѣпнѣ? „Ба пѣ, чі de некасѣ.“ Ші
 некасѣ маре требѣіе съ фіѣ фостѣ ачела? „Маре.“
 Счімѣ поі, че некасѣ а фостѣ? „Счімѣ.“ De

unde cîmă? „Din povestirea loră.“ Ші unde
 ш'ащ повестітщ еї некасхл? „Ін каса пърінділорщ
 лхі Ніцъ ші аї Маріадеї.“ — Аша е, ші че-ащ
 спхсщ аколо, Петрх N? — Ащ спхсщ, къ
 схптщ непорочіді прін фокщ ші къ акхта п'ащ
 нічі де тьнкаре, нічі касе, нічі хаїне.“ Nх-
 маї еї п'ащ орі ші алдії? „Ба ші копії лорщ.“
 Дар пхмаї дін гърх ащ спхсщ, къ-сщ эрші?
 „Ба ащ аретатщ ші хъртії дела дірегъторії.“ Ші
 оре пентрх че? „Пентрхка съ-ї крэдъ маї бїне.“
 Дар черхтащ, съ ле деа чева де помеанъ? „Ба
 нх.“ Аша е; ведеці, кьтщ де стеріді фхрх се-
 рачії оменї, де нічі нх черхрх, съ ле деа чєста
 орі чееа, чї пхмаї ішї спхсерх некасхл ші апої
 асчептарх іп тьчере, къ далеворщ чева орі нх?
 Ші датхліащ оменїї ші фърх де а чере еї? „Ліащ
 дагщ.“ Де ачі іар ведеці, къ омхл бхпщ ші кре-
 стїнщ п'асчєптх мхлтщ рогатщ ші іпдемнатщ, ка
 съ факх кхіва врехпщ бїне, чї unde vede лїпса
 ші некасхл, аколо пхмаї таче ші фаче. Ачєста
 о ведемщ ші дін есеплхл татхлхї лхі Ніцъ ші
 алщ Маріадеї. Пентрхкх че-а фьххтщ елщ, дхпщ
 че-ші гьтарх стрїнії ворба, Міхаїщ N? — „О-
 датх се дхсе 'н катарх, съ ле адхкх вр'о дóхъ
 бхкхте.“ Ші че-ащ зїсщ, кьндщ с'ащ дхсщ?“ N'ащ
 зїсщ нїміка.“ N'ащ іпжхратщ? „Nх!“ Нічі нх с'ащ
 вьїетатщ: О Dómnе, атътеа date! — орі ал-

кѣтва? „Нічі!“ Аша е; vezī despre ачела даръ се поате зіче, къ аѣ тѣкѣтѣ ші аѣ фѣкѣтѣ. — Дар мѣта копіілорѣ че фѣкѣ? — „Мѣта копіілорѣ фѣкѣ фокѣл маі бѣпѣ ші ле пѣсе скаѣне лінгѣ кѣпторіѣ ші-і кіѣмѣ съ шеадѣ.“ №-і лѣсѣ дѣпѣ ѣшѣ орі съ ле фіѣ зісѣ: „Стаді о діръ 'n tіндѣ, пѣпѣ ве воіѣ кѣѣта чеѣа!“ „№!“ Дар мѣлдемітѣс'аѣ еа кѣ атѣта, къ іаѣ пѣсѣ съ шедѣ лінгѣ фокѣ? „Ба пѣ с'аѣ мѣлдемітѣ, чі ліаѣ адѣсѣ ші де мѣнкаре.“ Еі, dar de че пѣ і-аѣ інтребатѣ маі ѣптѣѣ, къ фоме ле е? (Бѣіа-тѣл пѣ ва счі). Bedeuт, кѣтѣ де фѣѣмосѣ аѣ лѣкратѣ мѣта аѣѣста ші ачі; еа іn адіncѣ пѣ і-аѣ інтребатѣ; кѣчі алтмінтреа де рѣшіне потеаѣ съ зікѣ, къ пѣ ле е фоме ші съ ретѣпѣ флеміnzі. Дар despre Нідѣ ші Маріѣѣда спѣѣне-не історіа чеѣа? „Не спѣѣне.“ Ші че не спѣѣне? „Не спѣѣне, къ лі с'а фѣкѣтѣ мілѣ де некасѣл ачелорѣ ómenі ші къ ешіндѣ іn tіндѣ с'аѣ сфѣтѣітѣ, съ ле деа ші еі чеѣа.“ — Дар апоі, Тітѣ N., да-тѣліаѣ пѣмаі декѣтѣ? Ба пѣ ліаѣ датѣ пѣмаі декѣтѣ, чі маі ѣптѣѣ с'аѣ дѣсѣ де аѣ інтребатѣ пре мѣтѣсеа, къ іертатѣ ле е?“ Аша е; ші мѣта датѣліа воіѣ? „Ліаѣ датѣ.“ Апоі че аѣ потѣтѣ адѣѣе еі ómenілорѣ, кѣчі еі ка пісѣе ко-піі пѣ ворѣ фі авѣтѣ пімікѣ? „Ба аѣ авѣтѣ, пептрѣкѣ Маріѣѣда адѣѣе о шѣрѣѣлікѣ, еар Нідѣ

О кѣмешѣ ші ле dedъръ стрѣнілорѣ.“ Аша
 vezі; кѣчї чїне вреа съ факъ бїне, totdeзна
 аре чева, че съ dea. Длѣ Хсѣ аѣ зїсѣ, кѣ шї
 пѣмаї знѣ пѣхарѣ de апѣ de ва да чїнева кѣ
 інімѣ вѣпѣ, і о ва прїїмі Domnezeѣ. — Че
 стѣ скрісѣ ла капетѣл лекціѣнеї кѣ літере ресфі-
 rate? „Bezі, фетѣл меѣ etc.“ Акѣма веї счїї тѣ
 дарѣ, пентрѣче сѣпраскрїпціѣнеа фѣсесе: Каса
 бїнефѣкѣторѣ. Пентрѣче? „Пентрѣкѣ тодї о-
 менїї dїn ea аѣ фостѣ бїнефѣкѣторї.“ — Елена
 N, снѣне тѣ акѣм історїа ачѣста їнкѣ одатѣ
 тоатѣ. (Се снѣне; їнв. їндрѣптѣ пе ѣnde e de
 ліпсѣ). Кѣм ве плаче воѣ de оменїї dїn каса
 ачѣста? De тата? — de мама? — De Нідѣ шї
 Марїѣда? — Пентрѣ че ве плаче de еї etc? — а-
 честеа арѣ маї фї їнкѣ їнтребѣрїле, че лі лїарѣ маї
 потѣ пѣне. Їн сѣжршїтѣ пентрѣ ка шї скріѣреа
 сѣ аїбѣ вреѣпѣ фолосѣ dїn ачѣстѣ лекціѣне, орї
 о ва дікта їнв. їн шкóлѣ орї о ва да конїїлорѣ
 с'о скріѣакасѣ (маї бїне їнсѣ чеа d'ѣнтѣїѣ), еар
 апої ва фаче корекѣтра скріїндѣелѣ окѣпѣчїѣнеа
 пе табла шкóлї шї бѣїедїї їндрепѣндѣ-шї орї
 фїѣкаре лѣкрареа са орї фїѣкаре а алѣїа. Сѣ
 пѣї се парѣ їнведѣторѣлї кѣ петрѣче преа маїлѣ ла
 ачѣстѣ знїкѣ окѣпѣчїѣне; кѣчї кѣ кѣтѣ челе деа
 'пчепѣтѣ ворѣ фї маї кѣ темейѣ, кѣ атѣта челе
 de маї тѣрзїѣ ворѣ фї маї ѣшóре.

Исторіора ачѣста пропъне în ikóna зпѣї копѣлѣ аскѣлѣторѣ аскѣлѣареа де пѣрѣпѣї, кареа дѣпѣ кѣвѣнтѣл зпѣї педагогѣ е чеа д'ѣнтѣїѣ вѣртѣте а копѣлѣлѣї. Трактареа еїї în челе де фрѣпте тотѣ ка ла 57. Кѣтѣ пентрѣ кѣвѣнтеле маї нѣже шї не'прѣдѣчѣпате їнкѣ în попорѣ, ва съ зѣкѣ не-кѣпоскѣте копѣлѣлѣї дѣп каса пѣрѣпѣдѣскѣ, їнв. ва пѣрчѣде кѣ крѣдѣаре шї кѣвѣнтеле челе їндатѣпате (кѣарѣ шї фѣїндѣ стрѣпне, чѣеаче їнсѣ адесе-орѣ е пѣмаї пѣрере), пѣ ле ва скѣте кѣ песокѣтѣпѣдѣ пѣмаї дѣкѣтѣ кѣ тѣтѣра, чї маї ѣнтѣїѣ ва фаче кѣпоскѣдѣї пре школарѣї кѣ їнцелесѣл лорѣ шї ва копчѣде, ка не лѣпѣ чѣстепѣже съ се'птрѣвѣїпѣдезе їн паче шї челе векї. Кѣчї ла їнвѣдѣтѣнтѣї орѣ че сѣрїтѣрѣ е пѣмаї опѣнтѣре дешѣртѣ.

адѣче о скѣртѣ прѣвѣре асѣпра корпѣлѣї о-менескѣ їн формѣ поетѣкѣ. Школарѣї дѣпѣ обѣ-чеїѣ о чѣтескѣ шї рѣчѣтескѣ, апої съв кѣндѣче-реа їнв. о пертрактеазѣ дѣп пѣпкѣтѣ їн пѣпкѣтѣ шї їн сѣїршїтѣї о їнвѣдѣ де рѣстѣ. Ёнвѣдѣторѣлѣї ї се дѣ окѣсіѣнеа чеа маї вѣпѣ, а їндрѣпта мѣп-цѣле школарѣлорѣ ла мѣпѣпната кѣнстрѣкѣїѣне а трѣпѣлѣї постѣрѣ, еар їнїмеле лорѣ а ле їпѣлѣца

ла admirarea ши înkinarea ачелѣа, каре е zidi-
торѣа лѣа.

60.

Ѕнѣ трактатѣ микѣ асѣпра касеѣ пѣриндесчѣ. Їзѣіреа пѣриндѣлорѣ фѣресче нѣ о ворѣ інвеца
бѣедѣі пічѣ дѣн ачеастѣ лекцѣіне, пічѣ дѣн алте
трактате скрісе, чѣ ачеаа лі-оаѣ скрісѣ Dzeѣ ін-
сѣші ін інімі, ши копѣі ізѣескѣ пре пѣриндѣі ши
каса пѣриндеаскѣ ши фѣрѣ де а спѣне, ва ши
фѣрѣ де а счѣ. Ши токмаѣ пентрѣкѣ ізѣіреа пѣ-
риндѣлорѣ е ѣнѣ че інпѣскѣтѣ, де ачеаа ачеастѣ
ізѣіре нѣ се пропѣне ачѣ ка о demъndare, чѣ ка
о повестіре ши еспенторадѣіне дѣн партеа ѣнѣі
копѣлѣ, ка прѣн ачеаста ши челорѣ че о чѣтескѣ
орѣ аскѣлтѣ сѣ лі се деа апсѣ, а кѣдета, кѣ
оаре еѣ аша факѣ ши аша сімтѣ? — Кѣтѣ пент-
трѣ скріере, о депріндере фоарте ѣнѣ атѣтѣ
пентрѣ скріереа кѣрсѣвѣ, кѣтѣ ши пентрѣ орто-
графѣі ва фѣі, ка інв. атѣтѣ ла ачеастѣ окѣпѣ-
чѣіне, кѣтѣ ши ла алтеле сѣ деа школарѣлорѣ а
декопіа дѣн карте кѣтаре орѣ кѣтаре лекцѣіне орѣ
а о стрѣскріе кѣ алте фелѣрѣі де літере (d. e.
лекц. 59. кѣ чѣріліче ши 60. кѣ латіне). —

61—63

кѣпріндѣ ѣнѣ трактатѣ атесѣратѣ прѣче-
перѣі школарѣлорѣ деспре шкоалѣ. Ін Nr. 61.

се факъ кѣпоскѣцѣ кѣ обіептеле де 'пвещѣмѣнтѣ,
 кѣ копшколаріі ші кѣ ѣнв; ѣн 62 се 'пвацѣ а-ші
 цѣнеа кѣрате лѣкрѣріле де шкоалѣ ші а пѣзі кѣ-
 рѣцѣа ші бѣпа рѣндѣіелѣ, ѣн сѣіршітѣ, кѣ аѣ
 чева маї скѣмпѣ ші декѣтѣ трѣпѣл, адѣкѣ сѣ-
 флетѣл, кѣрѣа-ї тревѣіесче о грѣжѣ деосебітѣ.
 Nr. 63. кѣпрѣнде ѣнтр'о історіорѣ ікѣна а дѣжѣ
 фелѣрі де копїі, а жпѣра адѣкѣ жѣмѣлѣторї ші а
 алѣора пѣжѣмѣлѣторї ѣн шкоалѣ. Ёнв. сѣ цѣпѣ
 сеатѣ, ка ла бѣіацїі дѣн шкоала лѣї сѣ пѣ се
 поатѣ аплїка, че се зїче ачї десѣре копїі чеї фѣ-
 рѣ шкоалѣ.

64

е о фавѣлѣ лѣатѣ ѣн есѣнцѣ дѣн Абѣдарїѣл
 дерѣмѣнѣ тіпѣрітѣ ѣн тіпографїа статѣлѣ, ѣнсѣ
 модїфікатѣ кѣ лібертате. Кѣнпрѣнсѣл еїї е кам
 комїкѣ (де рісѣ), кѣм адѣкѣ вѣлпеа вреа сѣ 'п-
 шеле пре алѣл, дар се 'пшеалѣ ѣнсаші. Пѣрchede-
 реа дѣпѣ чїтіреа еїї ва фї кам аша. N. N., кѣм е
 сѣпраскрїсѣ лекцїінеа пѣстрѣ? „Вѣлпеа ші раѣа.“
 Дар счїі, ѣн че локѣ се афѣ еле? „Счїіѣ; вѣлпеа
 е пе талѣ, ші раѣа пе лакѣ.“ Оаре каре ва фї ве-
 пітѣ ла чеаалатѣ: вѣлпеа ла раѣѣ орї раѣа ла
 вѣлпе? — „Вѣлпеа ла раѣѣ.“ N. N. da de че?

„Пентръкѣ възлеа аѣ вѣтѣ съ прѣндѣ рада:“
 Шѣ че съ-ї факѣ? „Сѣ о тѣпѣче!“ Аша е;
 дар не че тѣптѣ ера? „Ера дѣмѣаа.“ De
 unde се vede, кѣ ера дѣмѣаа? „De аколо,
 кѣ възлеа зѣче, кѣ іарѣ пофѣ раѣѣ вѣпѣ дѣмѣ-
 неала.“ Аша; възлеа се скѣлесе флѣмѣндѣ, шѣ
 зѣмѣндѣ съ-шѣ каѣте чева de дежѣнѣ (тѣпка-
 реа de дѣмѣаа, прѣнзѣ дѣпѣ пѣмѣреа попо-
 ралѣ), dedѣ de лакѣ кѣ рада. Хо, стѣ не локѣ!
 ва фѣ сокотѣ възлеа, аѣ капѣтѣ о дѣрѣ de кар-
 пе; шѣ парѣкѣ веѣѣ, кѣм ѣѣ ва фѣ лѣсатѣ гѣра
 апѣ. Дар кѣм съ факѣ, съ еасѣ рада афарѣ?
 Кѣ потеѣра потеа? „Ба нѣ!“ De че нѣ се ва
 фѣ арѣпкатѣ възлеа ѣ локѣ дѣпѣ раѣѣ? „Пентръ
 кѣ еа нѣ сѣѣ потеа.“ Дар кѣм аѣ вѣтѣ съ о
 ѣпѣеле? „Аѣ вѣтѣ сѣ ѣпѣеле кѣ ворѣ вѣпе.“
 Кѣм се пѣмесѣ аѣеа, кѣндѣ чѣнева локѣ пре
 алѣл прѣсте месѣрѣ, дар нѣ деѣа ѣнѣмѣ, чѣ пѣ-
 маѣ деѣа гѣрѣ. „Аѣеа се пѣмесѣ лѣнгѣшѣре.“
 Шѣ кѣм аѣ лѣнгѣшѣтѣ възлеа раѣѣѣ? „І-аѣ зѣсѣ
 жѣпѣнеасѣ.“ Да, шѣ і аѣ спѣсѣ, кѣ арѣ вреа
 съ-ї деа вѣпѣ дѣмѣаа, ва съ зѣкѣ арѣ вреа
 съ о чѣпѣстеасѣ. Інсѣ аша аѣ фостѣ? „Ба пѣ аѣ
 фостѣ аша“. Чѣ че-аѣ вѣтѣ възлеа? Аѣ вѣтѣ
 съ факѣ пре рада съ еасѣ афарѣ, апоѣ съ о
 прѣндѣ шѣ съ о отѣаре. — Дар рада прѣчѣпѣ-
 таѣ, че вреа възлеа, N. N.? „Аѣ прѣчѣпѣтѣ.“ De

unde se vede, къ аѣ причепхтѣ? „Пентрхкъ п'аѣ аскхлтатѣ де еа.“ Дар спхс'аѣ, къ пѣ аскхлтѣ într'adincѣ? „Ба аѣ зисѣ, къ пѣ поате, къ-ші кавтѣ де тѣнкаре.“ Ші vedeѣ, кътѣ де фрх-мосѣ аѣ респхнсѣ раѣа. Вѣлпеа-ї зисесе еї: жѣпѣпеасѣ; еа зиче вѣлпеї: кокоапѣ. Оаре în-adincѣ? „Ба 'н глхмтѣ, о ride, къчї с'аѣ цї-пхтѣ маї кѣ mînte декѣтѣ еа“. Де ачеа шї Абд-дарїѣ кѣм лхѣдѣ пре раѣа? „Зиче: Браво рѣ-цхкъ. ш. а m. d. Аптѣ кѣ deосовїре е вѣкъѣїка ачеаста, прекѣм маї престе тотѣ челе поетїче, пентрѣ деклатаре, адїкъ ка копїї, дѣпѣче оаѣ înведатѣ вїне де ростѣ, сѣ о ростеаскъ де ла хпѣ локѣ deосевїтѣ кѣ топѣ акомодатѣ înцелесѣ-лѣї. — În локѣ де кѣ моралѣ, ам înкеїатѣ фа-вѣла кѣ о скѣртѣ лхѣдѣ а рѣцѣчеї чеїї кѣ mînte. Престе тотѣ пѣ е чеа маї dїcгѣстатѣ, декѣтѣ астфелѣ де морале ла капетѣл фавѣлелорѣ, дѣпѣ кѣм се афлѣ їчї колеа шї прїп кѣрѣї школастїче; ачеаста тотдехна-мї вїне, ка кѣндѣ чїнева арѣ да алтѣїа пѣ пѣмаї де тѣнкаре, чї шї кѣ лїнгѣра 'н гѣрѣ. Копїї пѣ сѣпѣтѣ скїлавї де спїрїтѣ, ка сѣ аїбѣ лїпсѣ де астфелѣ де сервїде; морала шї-о гѣсескъ еї; деакѣ пѣ-сѣ în старе а о афла сїнгѣрї, пѣ ворѣ фї 'н старе а о 'нѣдеѣ нїчї dїn карте! —

65—68.

Треї піесе, каре 'н історіоаре скърте аратъ
фрѣтседеа іхвіреї де дрептате, а іхвіреї
де пърінді шї а оменіеї. Трактареа лорѣ,
скїмбъндѣсе челе де скїмбатѣ, ва фї тотѣ ачееа,
че се десфѣшърѣ їн кѣтева трѣсърї ла лек. 57.

69

кѣпрїнде кѣпоскѣта фабѣлѣ деспре грехрѣшѣ
шї фѣрнїкѣ. Трактареа ка ла Nr. 64. Морала,
орї маї вїне зїкїндѣ їнвещѣтра практикѣ, че
с'арѣ потез скоате дїн еа, о ворѣ афла школарїї
фоарте лесне: Ленеа дѣче ла фоаме. Вїне сѣ
їа амїнте школарїї ла ачееа, кѣм їшї петрекѣ
грехрѣшѣла вара; де фолосѣ ва фї о паралелѣ (а-
семенаре) їнтре грехрѣшѣ шї отѣл челѣ лепосѣ.

70.

Іарѣ зна дїн вїртѣдїле ачелеа, каре сѣнтѣ
маї де лїпсѣ пентрѣ конїї шї каре, дорере! сѣнтѣ
маї раре ла пої: кѣрѣдїа. Історїоара е лѣатѣ
дїн „erstes Schulbuch“ де др. Ramshorn дїн
Lipsi'a, *) шї їнкѣтва модїфікатѣ. Ні с'а пѣ-
рѣтѣ пентрѣ ачееа фоарте вѣлѣ шї потрївїтѣ,
кѣчї кѣпрїнде о 'птімпїаре токмаї дїн мїжло-

*) Erstes Schulbuch. Für die untersten Elementar-
classen in Bürgerschulen. Von Dr. Carl Ramshorn,
Director der III. Bürgerschule zu Leipzig. II. Auf-
lage, 1857.

кѣл вѣщеі дѣн шкоалѣ. Чееаче сѣрпрѣнде ѡ історіоарѣ аша плѣкѣтѣ, нѣ се паре а фѣ такѣл челѣ бѣнѣ алѣ ѡвѣдѣторѣлѣ, каре нѣ прѣн вор-бе, чѣ прѣн о фантѣ сѣмплѣ шѣ не'псѣмпнатѣ рѣ-шѣнѣ шѣ прѣн ачеаста ѡдрѣнтѣ пре школарѣл сеѣ.

71.

Історіора ачѣста десѣшѣрѣ деосѣвѣреа ѡ-тре скѣмпете (сѣрчѣдѣ) шѣ крѣдѣре, шѣ арѣ-тѣндѣ, кѣтѣ де хрѣчѣосѣ е чееа, ѡвѣдѣ, кѣтѣ де фрѣмоасѣ, бѣнѣ шѣ фолосѣтоаре е чѣста. Трактареа тотѣ кам ка ла прѣл 57.

72

BCU Cluj / Central University Library Cluj
нѣне ѡпѣнтѣа окілорѣ школарѣлорѣ есѣмплѣл хнѣї бѣіатѣ іѣвѣторѣ де дрѣнтѣте, пре кареле нѣчѣ фрѣка пѣдѣпсѣї, нѣчѣ персѣтѣвѣреа атѣкѣлѣ нѣ-лѣ потѣ ѡдѣнѣлека а ворѣї пѣадѣверѣл. ѡв. се ва фолосѣ де окасѣнѣ, пѣнтрѣ де а 'псѣфлѣдѣ пре школарѣї де ачѣа моралѣтѣте, карѣа адѣ-верѣл шѣ мѣнчѣзна нѣ ле фѣче атѣрнѣтоаре дѣла фолосѣ шѣ дѣла пѣгѣбѣ, чѣ тѣртѣрѣсѣсче адѣве-рѣл кѣратѣ дѣн ѡнѣтѣ, кѣарѣ шѣ кѣндѣ арѣ траѣе дѣпѣ сѣне хрѣтѣрѣї рѣле пѣнтрѣ челѣ че-лѣ спѣне. Кѣчѣ тѣтѣлѣ пѣдѣпсѣсче пре фѣїл сеѣ, нѣ е фѣрѣ скопѣ; ва анѣте ат алѣсѣ ачѣстѣ есѣмплѣ, пѣнтрѣкѣ шѣ ла пѣрѣнѣдѣї шѣ ла крѣскѣторѣї адѣ-сеа афлѣї ерѣореа ачѣеа грѣосѣ, кѣ кѣ копѣїї, пѣн-

трѣка съ се 'пведе а спѣне адеверѣл кѣндѣ аѣ
грешитѣ, тревѣіе съ фачі хпѣ фелѣ де контрактѣ
(спѣне, драгѣ, к'апоі пѣ те батѣ!). Ачѣста съ
пѣ фіѣ! Прѣнчії пѣ пентрѣ ачѣеа съ спѣнѣ аде-
верѣл, пентрѣка съ пѣ тѣлѣнче бѣтаіѣ, чі пент-
трѣкѣ пеадеверѣл е пекатѣ, ші пекатѣл тревѣіе
хрѣтѣ!

73

кѣпрінде о імітаціѣне ліверѣ а хпѣі поесіѣре
цертѣне де ачѣлаші інделесѣ. Еа десѣшѣрѣ пор-
тареа хпѣі копілѣ фѣрѣ кѣпѣтѣіѣ, каре кѣ тѣте стѣ-
ріле е пемѣлдемѣтѣ, пѣпѣкѣндѣ крескѣндѣ маре
се поменесче чершѣторѣ. Піеса се 'пваѣѣ де
ростѣ ші е фѣрте потрѣіѣтѣ пентрѣ декламаре
дін партеа школаріѣлѣ.

74.

Картеа-ші спѣне історіа. Лекціѣнеа ачѣста
інтр'хпѣ modѣ сімплѣ ші ін лімбаціѣ хшорѣ істо-
рісѣторѣ фаче пре школарії кѣпоскѣѣѣ кѣ чѣле маі
де фрѣнте евенімінте, прін каре а трекутѣ картеа,
пѣпѣкѣндѣ а девенітѣ чѣеа че е. Сороріле чѣле
маі марі, каре ворѣ інвеѣа пре школарії чѣі
мічі лѣкрѣрі ші маі тѣлѣ, ші маі марі ші маі
фрѣтѣсе, фіресче сѣнтѣ кѣрѣіле хрѣтѣоаре,
каре ворѣ контінѣа ші депліні ачѣеа, че аѣ ін-
чѣпѣтѣ Абѣдаріѣл.

кѣпринде провербе, лзате тотѣ дін гѣра по-
порѣлѣ ші алесе аша, ка 'нцелечереа лорѣ съ
нѣ ретѣлѣ стрѣнѣ копѣлорѣ, ші еле съ фѣъ
аплікавіле ла імпреціѣрѣрѣле лорѣ. Ші ачестеа,
ка о котѣрѣ спѣрѣталѣ де 'нцелечѣне ші кѣ-
мінціѣ попоралѣ, аѣ а се 'нвеца не рѣндѣ де
рѣстѣ. Се 'нцелече де сіне, кѣ нефѣндѣ еле ѣнѣ че
імпрегѣ, чі фѣѣкаре де осевѣтѣ ѣнѣ трактатѣ кон-
стрѣнсѣ ім кѣтева кѣвінте, імведареа лорѣ нѣ е
де лѣпсѣ а се фѣче ім рѣндѣл аретатѣ ім Абд.
чі імв. алеце дін еле кѣндѣ честа, кѣндѣ чела,
десѣте кѣ школарѣ асѣпра лѣ, сѣѣне пентрѣ
маї темейка лорѣ імтѣрѣре кѣте о історіѣрѣ
орѣ фѣѣлѣ аплікавілѣ ачі (d. e. ла: „кѣ сомнѣл
нѣ фѣчѣ карѣ ші бої“ се ва потѣ проѣока ла істо-
ріа лѣ Ніколѣѣ чеа кѣпоскѣѣ де маї пѣнте
etc.) ші апої нѣмаї ле предѣ спре імведареа де
рѣстѣ. Попорѣл пострѣ ім прѣвінда ачесторфелѣ
де провербе, каре де каре маї фрѣтѣсе ші маї
фѣлософѣче, атѣта е де прѣдѣктѣвѣ, імкѣтѣ імв.
пѣте алеце ші 'нтрѣѣвінда дін еле дѣпѣ трѣѣвіндѣ
ші пѣѣчере.

е ѣѣкѣѣка чеа поменѣтѣ сѣѣ П., кареа трактѣ-
тѣѣ імѣдѣнсѣ ші ім ѣре каре рѣндѣ деспре Дзеѣ.

Кіътъмѣ ѡдѣтъ атенціѡнеа ѡвещъторѣлѣ
кѣ тотдеатінесѣ асѣпра челорѣ зісе аколо; кѣчї
ачї нѣ маї е ворѣа деспре а ѡнесѣмї мїндеї ко-
нїлѣлѣ кѣтаре орї кѣтаре ѡвещътѣрѣ, чї деспре
а 'прѣдѣчина ѡ ѡніма лѣї адопареа шї ізѣїреа
лѣї Dzeѣ, кареа аре сѣ фїѣ топлѣ фѣндаменталѣ
алѣ віедеї лѣї ѡ кѣцетаре, ворѣїре шї лѣкраре.
Чеа д'ѣнтѣѣ ѡнесѣїре а лѣї Dzeѣ, кареа не
їмѣѣне шї не жїмелече, есте тѣрїмеа шї преа-
потїнда (атотпотерпїчіа) Лѣї; кѣ ачеаа дѣр с'а
'пчепѣтѣ а се траѣе спїрїтѣлѣ копїлѣлѣ кѣтрѣ
черѣ. Де ачї с'а треѣтѣ ла атотчїїнда шї с'а
сфїршїтѣ кѣ вѣпѣтатеа лѣї Domnezeѣ. Ачїста
се аратѣ ѡменїлорѣ ѡ тоѣ зіѣа де нѣѣ; дѣр
кѣлмеа ѡ ажѣнсе атѣпчї, кѣндѣ Пѣрїпїтеле че-
рескѣ трѣмїсе ѡ лѣме пре жѣлѣ нѣскѣтѣ фїїлѣ
сеѣ, пре Domплѣ постѣрѣ Іс Хс, каре с'а
нѣскѣтѣ шї аѣ віеѣжїтѣ ѡ лѣме ка ѡмѣ, не-а
'пведатѣ а кѣпѣсче пре Dzeѣ шї а не ѡкїна Лѣї
кѣ вреднїчіѣ шї 'п сфїршїтѣ аѣ пѣтїмїтѣ шї мо-
рїтѣ пептрѣ некателе нѣстрѣ. А спѣне деспре
віеаѣа шї мѣртеа лѣї Хс маї тѣлте, се ва да
ѡкасіѣнеа чеа маї вѣпѣ, кѣндѣ се ва ворѣї де-
спре серѣѣторїме челе марї де престе аѣ ѡ
лекѣїїнїле 80 шї 81. —

77, 78 шї 79.

Атѣтѣ ла Nr. 76, кѣтѣ шї ла челе треї лек-

цїзнї вртѣторѣ се чере дїн партеа їнвещѣторѣ
рѣлї вѣнѣ топѣ деосевїтѣ вѣлндѣ шї мѣле, шї
їмпресїзнеа продѣсѣ де ачесте їсторїѣре їн їнї-
меле школарїлорѣ с'арѣ стрїка їнтр'ѣнѣ модѣ
крѣделѣ, кѣндѣ їнв. кѣ гѣра арѣ спѣне деспре
їзвїреа лѣї Хсѣ кѣтрѣ прѣнчї, еар кѣ тѣна шї-арѣ
їнтїнде варга пѣпѣ прїп ал треїлеа скаѣнѣ дѣпѣ
капѣл врѣнѣ бѣїатѣ. Атѣнчї кѣ деосевїре тѣ-
череа, лїнїсчеа шї аскѣлтареа їн шкѣлѣ требїе
сѣ се сѣсїїпѣ прїп топѣл шї вѣлтѣл (еспресїз-
неа федеї) їнвещѣторѣлї, еарѣ пѣ прїп пѣеа.
Пе лїнгѣ ачесте їсторїѣре ва потѣ спѣне їнв. ла
тїмпѣрї потрївїте шї алтеле дїн вїеаца лѣї Хсѣ;
кѣ деосевїре вїне прїїмїте сѣнтѣ копїлорѣ пара-
волеле (пїлделе) челе неасеменатѣ де фрѣмѣсе
але Мїнтѣїторѣлї.

80—83

кѣпрїндѣ їн 4 пѣмерї 4 трактате скѣрте де-
спре челе патрѣ апѣтїмпѣрї. Маї ѣнтѣїѣ се де-
скрїе ачееа, че бате маї таре ла окї: фаца че-
рѣлї шї а пѣтїнтѣлї, апѣї се трече ла окѣпѣ-
чїзнїле ѣменїлорѣ шї ла але копїлорѣ, каре
сѣнтѣ їнкѣ кѣ деосевїре жѣкѣрїле, шї се їнкеїѣ
кѣ прївїреа ла серѣѣторїле челе тарї, че кадѣ
їн ачеле зїле. Еле дарѣ сѣнтѣ ка патрѣ таблѣрї
мїчї, пе каре е зѣгрѣвїтѣ їн трѣсѣрї вѣшѣре

тотъ мишкареа ши активитатеа оменілоръ дінтр'япъ
 апъ. Пентрѣ конворвірі інтре іпв. ши школарі
 деспре ачесте лекціѣнї се десфаче ачі япъ кѣмпъ
 фѳрге ларгъ, ши іпв. аре де поъ окасїѣне *),
 а фаче кѣноскѣдї пре копїї кѣ челе маї індатї-
 пате феномене але патѣреї (плѳїа, брѣта,
 геада, пеаѣа, вїнтѣл etc.), кѣ окѣпчїѣнїле о-
 менілоръ інтрѣ продѣчереа ши фолосїреа про-
 дѣтелоръ патѣреї (месерїеле, ла пої дѳрере
 іпкѣ целїпъ!), а ле траѣ атенціѣнеа ла фрѣм-
 сеѣа, регѣларїтатеа ши скопосїтатеа лѣкрѣрілоръ
 дїп патѣрѣ, а ле іпсѣфла респектѣ де фѣпѣріле
 челе мїпѣпате але лѣ Dzeѣ (сѳреле, лѣна, сте-
 леле, мѣпдїї, дар ши челе мїчї: апїмалеле:
 фѣрпїка, албїна, пасерїле, песчїї; ерѣрїле де
 тотѣ фелѣл, флорїле, помїї, бѣрѣїенїле де вїп-
 декаре etc.) ши іѣвїре кѣтрѣ фѣкѣторѣл ши сѣс-
 цїпѣторѣл тѣтѣроръ ачелора. Ла серѣѣторї ле
 ва еспїка іп кѣвїнте пѣдїне ши алесе іптімплѣ-
 ріле, че аѣ датѣ апсѣ ла ачесте серѣѣторї ши ле
 ва десфѣшѣра іпсемпѣтатеа актелоръ челоръ
 сакре, че ле севїршесче атѣпчї бїсерїка прїп
 черемонїеле ши кѣпѣріле ѣале, ка сѣ пѣдевіпъ
 прѣпчїї стрѣїпї іп бїсерїка сеа. Престе тотѣ ре-

*) Прїмаѳрѣ о авѣсе ла депрїндерїле іпѣїтїве, кѣ
 деосевїре ла пѣтерїї 31 ши ѣрѣѣторїї.

схлътатъ дін еле съ фїѣ: Dzeŭ ne izъесче, шї
пої съ-лѣ izъїтѣ!

Кътѣ пентрѣ челе 2 адаѣсе дін капетѣл Абц-
дарїѣлї, дїнтре каре ѣнѣл къпрїнде роѣчїѣнї
шї кънтърї, еар челалалтѣ тѣлїѣ де Арїтме-
тїкъ, деспре ачелеа с'а ворѣїтѣ їн потїцеле де-
перале їнтродѣкѣторе сѣѣ пр. II. шї VI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

